

**การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2**

นางสาวเฉลิมศรี หิมพานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**The Mobilization of Local Resources for Management of Basic Education Schools
under the Office of Chiang Rai Educational Service Area 2**

Miss Chalearmsri Himmaphant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

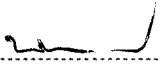
School of Educational Studies

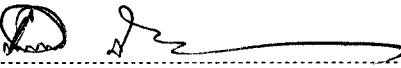
Sukhothai Thammathirat Open University

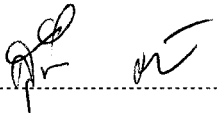
2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
ชื่อและนามสกุล นางสาวเฉลิมศรี หิมพานต์
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ ดร.จำลอง นักพื่อน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์

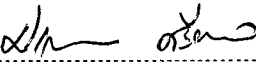
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.บุญลือ ทองอยู่)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จำลอง นักพื่อน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

ผู้วิจัย นางสาวเฉลิมศรี หิมพานต์ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) อาจารย์ ดร.จำลอง นักพื่อน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธีวรรณ
ต้นตริจนาวงศ์ ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (2) เปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษา และ (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 237 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่าที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของ เซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า (1) การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (2) การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ปัญหาที่สำคัญในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยในการระดมเงินทุน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่อง และชุมชนไม่มีความพร้อม ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ การจัดอบรมวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน การวางแผนการใช้ทรัพย์สินของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ การระดมทรัพยากร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Thesis title: The Mobilization of Local Resources for Management of Basic Education Schools under the Office of Chiang Rai Educational Service Area 2

Researcher: Miss Chalearmsri Himmaphant; **Degree:** Master of Education (Educational Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Jumlong Nugforn; (2) Dr. Suttiwan Tuntirojanawong, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) investigate the mobilization of local resources for management of basic education schools under the Office of Chiang Rai Education Service Area 2; (2) compare the mobilization of local resources for management of basic education schools classified by size and location of schools; and (3) study the problems and recommendations concerning the mobilization of local resources for management of basic education schools.

The research sample of 237 persons obtained by stratified random sampling consisted of basic education school board chairpersons, teacher representatives, and school administrators. The employed research instrument was a rating scale questionnaire, developed by the researcher, with .97 reliability coefficient. Statistics for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and Scheffe's method for pair-wise comparison.

Research findings revealed that (1) the overall mobilization of local resources for management of basic education schools was practiced at the high level; (2) schools of different sizes did not significantly differ in their overall mobilization of local resources for management, but schools in different locations differed significantly at the .05 level in their overall mobilization of local resources for management; and (3) the main problems in mobilization of local resources for management of basic education schools were the community economic condition was not conducive for resource mobilization; the school-community relationship was not on a continuous basis; and the lack of readiness on the part of the community; the main recommendations were local resource persons should be trained to be equipped with knowledge and ability to impart their knowledge to students; the school and the community should plan together on joint-utilization of resources; and concerned persons should be trained on the roles and duty of the community toward the school.

Keywords: Resources mobilization, Basic education school

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.จำลอง นักพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธีวรรณ ตันติจรนวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ อาจารย์ ดร.บุญลือ ทองอยู่ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนายธีรวัฒน์ สงวนพงษ์ รองผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลนคร เชียงราย นายสุรพล ยังวัฒนา นางสุดา กล้าณรงค์ และนางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 และนายทิวา สุริยะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือ วิจัย จนสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขอขอบคุณประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษาในคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือใน การให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย

คุณประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษา ทั้งมวลและผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

เฉลิมศรี หิมพานต์

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการศึกษา	11
นโยบายและแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา	19
การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา	64
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา	92
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
สรุปการวิจัย	100
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	117
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	118
ข การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย	120
ค แบบสอบถามการวิจัย	124
ประวัติผู้วิจัย	139

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน 63
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา 65
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน 66
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นในด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือ ระดมทรัพยากรจากชุมชน 69
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิชาการ และอื่นๆ จากท้องถิ่น 71
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา 74
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นในด้านการบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา 77
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน 80
ตารางที่ 4.9	การเปรียบเทียบความแตกต่างการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน 82
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน 84
ตารางที่ 4.11	การเปรียบเทียบความแตกต่างในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน 86
ตารางที่ 4.12	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน 88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อม และจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของ โรงเรียน	89
ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความตระหนัก และแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของ โรงเรียน	90
ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่น จำแนกตามที่ตั้งของ โรงเรียน	91
ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของ โรงเรียน	92
ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา	93
ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา	96

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 5
-------------------------------------	--------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหารจัดการ และการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นกัน จะประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาก็ต้องใช้ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารจัดการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ ข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยี รวมทั้งการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นทรัพยากรการศึกษาจึงมีความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาหลายประการ เช่น เป็นปัจจัยพื้นฐานในการจัดการศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ช่วยให้สถานศึกษามีระบบการสอนที่มีคุณภาพ ช่วยให้ระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีอิสระ คล่องตัว ช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาในภาพรวม ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม โดยการระดมทรัพยากรทุกด้านมาใช้ในการจัดการศึกษา

ทรัพยากรการศึกษาคือ ปัจจัยนำเข้า (input) ที่นำไปใช้จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ปัจจัยนำเข้าส่วนหนึ่งจะเป็นในรูปของเงินงบประมาณ ทั้งในด้านรายจ่ายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ เช่นเงินเดือนและค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ กับรายจ่ายด้านการลงทุน และรวมถึงกระบวนการจัดการในการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา ทรัพยากรการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ซึ่งได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรกในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่คอมพิวเตอร์และ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ ช่วยทำให้สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เพราะมีการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรการศึกษาในภารกิจงานของโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านบุคลากรทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (2548) ได้สรุปรายงานคุณภาพ

การศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2548 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจโดยวิเคราะห์จากผลการประเมินความสามารถในด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการประเมินความสามารถในด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนน มีคะแนนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม เมื่อวิเคราะห์สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสถานศึกษามีทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีครูไม่ครบชั้นและขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญในบางสาขาที่สำคัญ ได้แก่ ครูภาษาอังกฤษ ครูคณิตศาสตร์และครูวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังขาดแคลน แหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาไม่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับวิทยากร เชียงกูล (2549: 25) ได้รายงานสถานะการศึกษาไทย ปี 2547 / 2 2548 ในด้านคุณภาพการศึกษา แม้ว่าระดับความรู้และโอกาสทางการศึกษาของคนไทยจะมีทิศทางดีขึ้นแต่การศึกษาไทยก็ยังประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่างๆ ของนักเรียนระดับ ป.6 ม.3 และ ม.6 ในช่วง พ.ศ. 2539-2546 ทุกปี พบว่า วิชาส่วนใหญ่ ยกเว้นภาษาไทยในระดับ ป.6 และ ม.3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชามาโดยตลอด บางวิชาระดับคะแนนเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2546 ยิ่งต่ำลงกว่าช่วงปี พ.ศ. 2540-2543

สุรพล จิตต์อำไพ (2549: 82) กล่าวถึงประสบการณ์จากการทำงานด้านประเมินคุณภาพการศึกษาในฐานะผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. พบปัญหาที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือโรงเรียนขนาดเล็ก ในต่างจังหวัดส่วนใหญ่ ประสบภาวะปัญหาขาดแคลนทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้นการจัดการทรัพยากรการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาควรคำนึงถึงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านต่างๆ ซึ่งสรุปได้ 5 ด้าน คือปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูปครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา อนึ่งการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องอาศัยทรัพยากรเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นเงินงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ ดังนั้นรัฐจึงไม่สามารถจะรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาแต่เพียงลำพังได้ จึงบัญญัติเรื่องของทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 58 กำหนดให้มีทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ในมาตรา 58 (1) ได้กำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจะเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามเหมาะสม ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัว และสถาบันต่าง ๆ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น รวมทั้งให้รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น นอกจากนี้มาตรา 59 กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำของสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องระดมและจัดการทรัพยากรบุคคล เงินทุน และทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

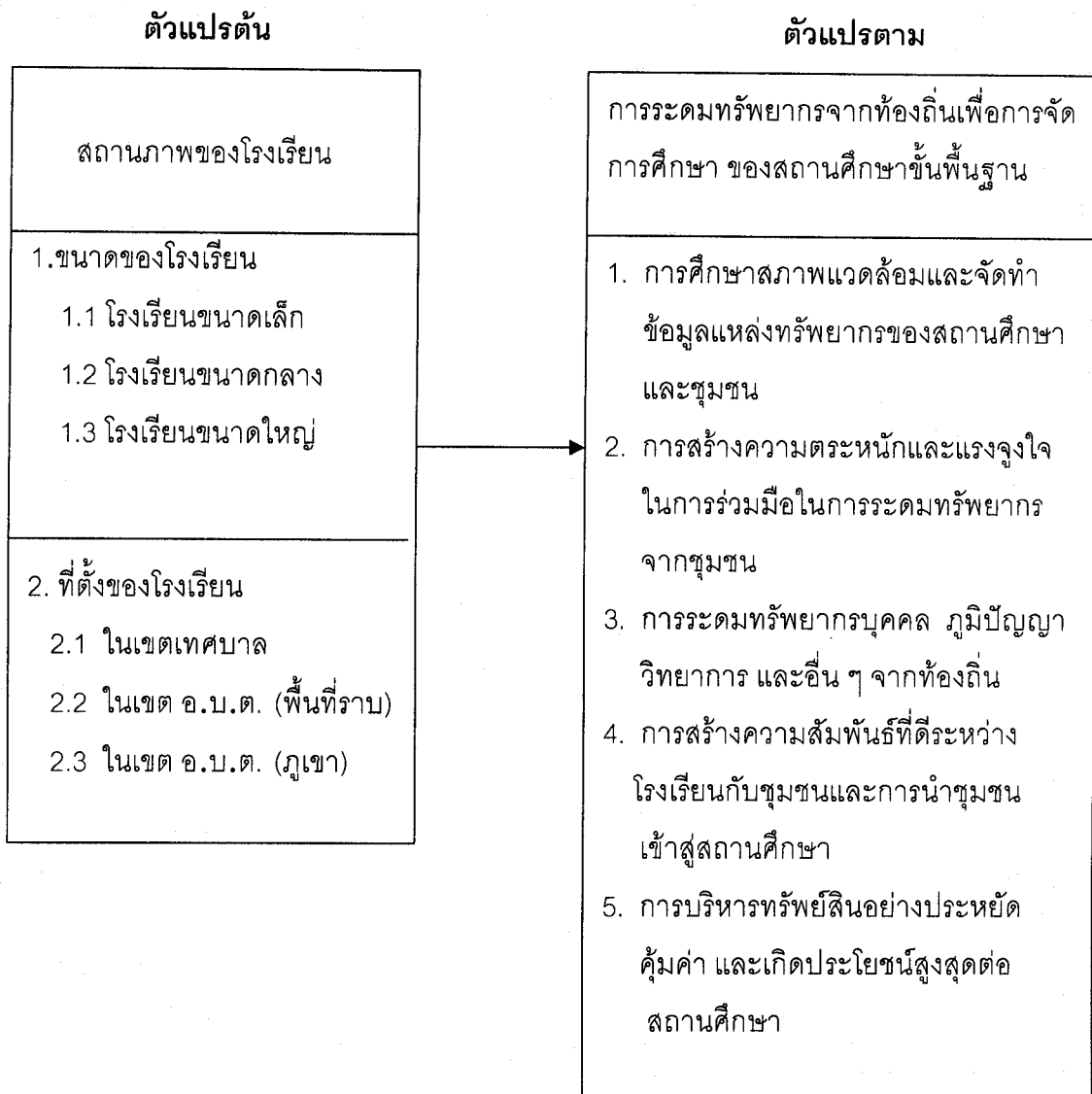
2.1 เพื่อศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาด และที่ตั้งของ
สถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ
การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา
แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย คือ
ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
บทบัญญัติว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ศึกษานโยบายการปฏิบัติของศูนย์บริหาร
โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(2548: 39-58) และ ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระดมทรัพยากรและการลงทุนทางด้าน
งบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์ปฏิรูป
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545: 31) โดยได้นำผลการศึกษา
มาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพแสดงที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการระดมทรัพยากรไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน 2) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน 3) การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่น 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา 5) การบริหารทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

5.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 208 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 624 คน

5.3 ด้านตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) ขนาดของโรงเรียน
 - (1) โรงเรียนขนาดเล็ก
 - (2) โรงเรียนขนาดกลาง
 - (3) โรงเรียนขนาดใหญ่
- 2) ที่ตั้งของโรงเรียน
 - (1) ในเขตเทศบาล
 - (2) ในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)
 - (3) ในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา)

5.3.2 ตัวแปรตาม การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกได้ดังนี้

- 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน
- 2) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน
- 3) การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น
- 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา
- 5) การบริหารทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาแสวงหาบุคลากร งบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายที่มีอยู่ในชุมชน ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

6.1.1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน หมายถึงการจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นปัจจุบันอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1.2 การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน หมายถึงการสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาและการกำหนดแนวทางในการจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1.3 การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น หมายถึงการแสวงหาบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน ตลอดจนการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและการสร้างเครือข่ายการใช้ทรัพยากรการศึกษาาร่วมกันในชุมชน

6.1.4 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา หมายถึงการที่สถานศึกษาสร้างความเป็นมิตรและมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เช่นการเข้าร่วมกิจกรรม การเยี่ยมบ้าน การจัดบริการทางวิชาการและวิชาชีพแก่ชุมชน เป็นต้น

6.1.5 การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา หมายถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้รับอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งเน้นผลงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก

6.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 3 ขนาด ได้แก่

6.2.1 สถานศึกษานขนาดเล็ก หมายถึงสถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน

6.2.2 สถานศึกษานขนาดกลาง หมายถึงสถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121- 600 คน

6.2.3 สถานศึกษานขนาดใหญ่ หมายถึงสถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป

6.3 เขตเทศบาล หมายถึงอาณาเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 เฉพาะที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.4 เขต อ.บ.ต. หมายถึง อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบลมีรายได้ เฉลี่ย 3 ปี ย้อนหลังเกิน 150,000 บาท ให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เฉพาะที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.4.1 เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) หมายถึง อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบเฉพาะที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.4.2 เขต อ.บ.ต. (ภูเขา) หมายถึง อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขา เฉพาะที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.5 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.6 ประธานกรรมการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

6.7 ผู้แทนครู หมายถึง ครูผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

7. ประโยชน์ที่จะได้รับ

7.1 ผู้วิจัยได้แนวคิด หลักการ การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.2 สถานศึกษาสามารถนำกระบวนการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7.3 หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำกระบวนการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด และเพื่อการพัฒนากระบวนการระดมทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของทรัพยากรการศึกษา
 - 1.2 ขอบข่ายของทรัพยากรการศึกษา
 - 1.3 แนวคิดหลักการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการศึกษา
 - 1.4 กระบวนการบริหารทรัพยากรการศึกษา
 - 1.5 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการศึกษา
 2. นโยบายและแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา
 - 2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
 - 2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
 - 2.3 พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
 - 2.4 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.5 แนวปฏิบัติการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา
- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.1 แนวคิดหลักการในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.2 ความหมายของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.3 ความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.4 ขอบข่ายของทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.5 แนวคิดในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการศึกษา

1.1 ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรการศึกษา

1.1.1 ความหมายของทรัพยากรการศึกษา มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายของทรัพยากรการศึกษา ดังนี้

ไบรอัน เจ คาลด์เวลล์ และจิม สปินส์ (Bryan J. Caldwell และ Jim Spins) อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง 2546:108) ระบุไว้ในหนังสือ Beyond The Self – Managing School ว่า “ทรัพยากร” (Resource) หมายถึงความรู้เทคโนโลยี อำนาจ วัสดุอุปกรณ์ คน เวลา การประเมิน ข้อมูลและเงิน ซึ่งเป็นความหมายที่กว้าง ทรัพยากรคือความรู้ทุกเรื่องที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์ ถ้าสามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ก็ถือเป็นทรัพยากร วัสดุต่างๆ บุคลากรและเวลาก็ถือเป็นทรัพยากร ข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยีก็ถือเป็นทรัพยากรและรวมถึงเงินหรืองบประมาณ

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2541: 4) ให้ความหมายของทรัพยากรการศึกษา มีทั้งความหมายที่แคบและที่กว้าง ความหมายที่แคบคือปัจจัยนำเข้า (Input) ที่นำไปใช้เพื่อจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้านี้ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของเงินงบประมาณทั้งในด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำเช่นเงินเดือนและค่าตอบแทนค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์กับรายจ่ายด้านการลงทุน ในความหมายที่กว้างคือปัจจัยนำเข้าและรวมถึงปัจจัยกระบวนการจัดการในการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้านั้นให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วย ดังนั้นทรัพยากรการศึกษาจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะงบประมาณเท่านั้น หากรวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการรวมตัวและระดมสรรพกำลังในสังคม เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมเกื้อหนุนการศึกษาในรูปแบบลักษณะต่างๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเม็ดเงินหรืออุปกรณ์หรือเวลาที่จัดเป็นการสละเวลามาให้บริการทางการศึกษา อาจเป็นภายในสังคมซึ่งมิใช่ครู – อาจารย์ประจำ นอกจากนั้นทรัพยากรศึกษายังหมายรวมทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 99) ให้ความหมายทรัพยากรการศึกษา มีความหมายครอบคลุมถึงทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งรวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ดินอาคารสถานที่และเวลาที่บุคคลในสังคมสละให้กับการศึกษาด้วย

สรุป ทรัพยากรการศึกษา หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีรวมทั้งการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้สถานศึกษาทุกระดับสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

1.1.2 ความสำคัญของทรัพยากรการศึกษา

สุทธธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2546:50-51) กล่าวถึงความสำคัญของ ทรัพยากรการศึกษาดังนี้

- 1) เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา การบริหารจัดการ การศึกษาต้องใช้สิ่งสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูล สารสนเทศ ถ้าปราศจากทรัพยากรพื้นฐานเหล่านี้ การบริหารจัดการศึกษา ก็จะเกิดขึ้นไม่ได้
- 2) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต้องพัฒนาที่ทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรครู และบุคลากร ทางการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะต้องพัฒนาในการบริหารจัดการศึกษา
- 3) ทรัพยากรการศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่มี คุณภาพ เพราะมีการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรการศึกษาในภารกิจงานของโรงเรียน ทั้งด้านการ บริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ทำให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพมากขึ้น
- 4) ทรัพยากรการศึกษาจะทำให้มีระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ทันสมัยมีอิสระ คล่องตัวเนื่องจากมีระบบข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- 5) ทรัพยากรการศึกษามีประโยชน์ในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ในการ บริหารจัดการศึกษาในภาพรวมและในระดับสถานศึกษาได้ประโยชน์สูงสุด
- 6) ทรัพยากรการศึกษาทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม โดยการระดมทรัพยากรทุกด้าน เช่นบุคลากร งบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

1.2 ขอบข่ายของทรัพยากรการศึกษา

โดยทั่วไปทรัพยากรการศึกษาที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ การเงิน และการลงทุนทางการศึกษามีทั้งที่ใช้การเงินและทรัพยากรทางการเงินโดยมีองค์ประกอบพื้นฐานดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรบุคคล หมายถึงบุคลากรครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองรวมทั้งบุคลากรภายนอกสถานศึกษาที่มีอยู่ในชุมชน เช่นวิทยากรท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความสามารถในแต่ละอาชีพ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่กสิกรสูงส่ง ผู้นำที่ฝ่ายปกครอง ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น

1.2.2 ทรัพยากรการเงิน หมายถึง เงินทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งได้มาจากการสนับสนุนของรัฐเรียกว่าเงินงบประมาณ ตั้งแต่หมวดเงินเดือน ค่าจ้าง หมวดที่ดิน สิ่งก่อสร้างและเงินนอกงบประมาณเป็นเงินรายได้ที่มาจากการเก็บเงินบำรุงการศึกษา หรือเงินเดือน รวมทั้งเงินที่ได้มาจากการบริจาค เงินทุนเหล่านี้ นำมาใช้จ่ายตามแผนงานโครงการของสถานศึกษา

1.2.3 ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ หมายถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวก วัสดุที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา วัสดุที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือคอมพิวเตอร์ วิทยุ เทป โทรทัศน์ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.2.4 ทรัพยากรที่เป็นข้อมูล สารสนเทศ และเทคโนโลยี หมายถึงข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลทางการเรียนและจากรายงานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาการติดตาม ประเมินผล

อนึ่ง นอกจากทรัพยากรการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาแล้วยังรวมไปถึงทรัพยากรการศึกษาที่อยู่ในแหล่งท้องถิ่นหรือชุมชนของสถานศึกษา ที่เป็นทั้งแหล่งทรัพยากรชุมชน บุคคล แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานและอาคารสถานที่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีพื้นบ้านอีกด้วย

1.3 แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 :45 – 56) ได้วิเคราะห์กรอบแนวคิดที่สำคัญของการบริหารทรัพยากรการศึกษาดังนี้

1.3.1 แนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดเน้นที่แตกต่างจากเดิม คือ เน้นให้เป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารทั้งการบริหารการเงิน สิ้นทรัพย์และบุคลากร ตามแนวทางบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-

Bassed Management) โดยสถานศึกษาและโรงเรียนจัดทำแผนการหารายได้และแผนการใช้จ่ายเงิน มีการควบคุมดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กฎเกณฑ์กำหนด อีกทั้งมีระบบข้อมูลที่เชื่อถือได้เป็นปัจจุบันและครอบคลุมการดำเนินงานที่เกี่ยวกับทรัพยากรทุกด้าน มีเอกสารหลักฐานให้ตรวจสอบได้สะดวก ตลอดเวลา เพื่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โดยมีกรอบแนวคิดทางการบริหารดังนี้

- 1) มีการวางแผนการเงิน การจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานและการพิจารณาจัดสรรเงินที่เป็นธรรมและโปร่งใส
- 2) มีการบริหารสินทรัพย์ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
- 3) มีการจัดการเกี่ยวกับการรับและการจ่ายเงิน ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ที่สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- 4) มีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน การบัญชีและพัสดุที่รัดกุม
- 5) มีการตรวจสอบเงินและสินทรัพย์ของสถานศึกษาที่ครอบคลุมและสม่ำเสมอ
- 6) มีการจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงินของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการค้นหาและอ้างอิง
- 7) มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งการจัดองค์การในการบริหารการเงินของสถานศึกษาที่มีความชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน

สรุป แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อการวางแผน จัดระบบงาน และระบบการควบคุมตรวจสอบที่สอดคล้องกับนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาและภารกิจของสถานศึกษา กำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

1.3.2 หลักการบริหารทรัพยากรการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารระดับนี้ต้องมุ่งสนองเจตนารมณ์ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนและเน้นการใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามโครงสร้างของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา การบริหารทรัพยากรจะเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญที่จะกระตุ้นให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าว โดยยึดหลักการดังนี้

1) *หลักความเป็นธรรม (Equity)* เพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน แม้ตัวผู้รับการศึกษาอาจมีความแตกต่างกันในลักษณะต่างๆ ดังนั้นความเป็นธรรมจึงหมายถึง ความเท่าเทียมกันของผู้มีลักษณะและความต้องการจำเป็นแบบเดียวกัน (Horizontal Equity ความเสมอภาคในแนวนอน) และความไม่เท่ากันหรือแตกต่างกัน สำหรับผู้ที่มีความต้องการและความจำเป็นไม่เหมือนกัน (Vertical Equity ความเสมอภาคในแนวตั้ง) เพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน

2) *หลักความเสมอภาค (Equality)* หลักความเสมอภาคจะพิจารณาจากความแตกต่างในสภาพและลักษณะของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาที่มีสภาพและลักษณะเหมือนกันควรได้เท่าเทียมกัน ส่วนสถานศึกษาที่มีสภาพและลักษณะต่างกัน เช่น ขนาด ทำเลที่ตั้ง เศรษฐกิจแวดล้อมต่างกันก็ต้องนำมาพิจารณาเป็นการปรับให้เสมอกันและได้รับทรัพยากรไม่เท่ากัน ทั้งนี้ระบบข้อมูลของสถานศึกษาจะต้องมีความถูกต้องและสะท้อนความต้องการและความแตกต่างของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

3) *หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness)* คือต้องคำนึงถึงต้นทุน ค่าใช้จ่ายทุกหน่วยที่จ่ายไปต้องให้สูญเปล่าน้อยที่สุดทั้งนี้ต้องมีระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

4) *หลักความพอเพียง (Adequacy)* คือต้องคำนึงว่าทรัพยากรการเพื่อการศึกษาไม่ว่าจะจัดสรรให้ด้วยวิธีใดต้องสามารถทำให้สถานศึกษาสามารถทำงานได้ตามที่มาตรฐานกำหนด บางครั้งการคำนึงถึงเกณฑ์บางเกณฑ์อย่างตายตัวอาจก่อให้เกิดปัญหาการได้รับทรัพยากรที่น้อยเกินไปจนไม่สามารถดำเนินการได้ก็จำเป็นต้องมีการปรับให้อยู่ในลักษณะที่พอเพียง

5) *หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)* เพื่อลดบทบาทของภาครัฐและให้สถานศึกษาสามารถแข่งขันกันภายใต้หลักความเสมอภาคและเป็นธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้จะต้องผ่อนคลายนโยบายข้อบังคับต่างๆ ให้สถานศึกษามีอิสระมากขึ้นและเปลี่ยนบทบาทภาครัฐจากเป็นผู้จัดดำเนินการมาเป็นผู้กำหนดนโยบาย แผน มาตรฐานและส่งเสริมสนับสนุนตามแนวทางการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน สอดคล้องกับโครงสร้างการกระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปมายังสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัวในการบริหารทรัพยากรประเภทต่างๆ ของตนเอง มีอำนาจตัดสินใจเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานและความต้องการของผู้เรียน

6) **หลักเสรีภาพ (Freedom of Choice)** คือการให้ผู้เรียนมีสิทธิเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาตามความต้องการเท่ากันเป็นการเพิ่มอำนาจซื้อให้กับผู้บริโภค (ผู้เรียน) และให้ความต้องการของผู้บริโภค (Demand) เป็นความต้องการที่มีอำนาจซื้ออย่างแท้จริง (Effective Demand) ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้กลไกการตลาดมีการแข่งขันกันมากขึ้นเนื่องจากความต้องการของผู้เรียนในการเข้าเรียนแต่ละสถานศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณเงินที่สถานศึกษาพึงได้รับ ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาจะต้องแข่งขันกันพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา

7) **หลักการปฏิบัติได้จริง (Practicality)** การจัดสรรงบประมาณที่นำมาปฏิบัติต้องมีรูปแบบ วิธีการคำนวณ ที่สามารถอธิบายให้ทุกฝ่ายเข้าใจได้ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถทำนายและตรวจสอบได้

จะเห็นว่า หลักการบริหารทรัพยากรการศึกษาทุกข้อเป็นหลักการที่ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแนวทางปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม หลักการบางข้อยังเป็นที่ข้องใจในหมู่นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าจะมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงหรือไม่ จะเกิดผลกระทบต่อส่วนอื่นมากน้อยเพียงใด ขัดแย้งกับนโยบายด้านอื่นหรือไม่ เช่น หลักเสรีภาพในการเลือกเข้าเรียนกับหลักการจัดเขตบริการ (School Zoning) หรือหลักการกระจายอำนาจกับความพร้อมของหน่วยงานที่จะรองรับหลักประสิทธิภาพประสิทธิผลกับการแทรกแซงทางด้านการเมืองที่จะต้องปรับเข้าหากับสิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อหลักการที่วางไว้ให้เกิดผลได้มากน้อยหรือไม่เพียง

1.4 กระบวนการในการบริหารทรัพยากรการศึกษา

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2545 : 20-21) สรุปกระบวนการในการบริหารทรัพยากรการศึกษาว่ามีหลักการกว้างๆ ดังนี้

1.4.1 กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานที่เราต้องการจะอย่างไร ทั้งในด้านของปริมาณและคุณภาพและจะต้องวิเคราะห์งานหรือกิจกรรมว่าหากต้องการบรรลุเป้าหมายนั้นจะต้องการทำงานหรือภารกิจอะไรบ้าง

1.4.2 กำหนดทรัพยากรที่ต้องการ เมื่อกำหนดเป้าหมายกิจกรรมแล้วจะต้องพิจารณาว่าในการดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นจะต้องใช้ทรัพยากรเท่าใด เช่น ต้องการทรัพยากรมนุษย์เมื่อวิเคราะห์ออกมาแล้วจะต้องใช้คนเท่าใด โดยควรวิเคราะห์ออกมาเป็น คน วันหรือคน เดือน แล้วแต่ลักษณะของงานหรือระบบเวลาที่จะต้องปฏิบัติงานนั้น นอกจากทรัพยากรมนุษย์แล้ว ยังต้องการทรัพยากรอื่นๆ อีกหรือไม่หากต้องการต้องการเท่าใดจึงจะพอเพียง เช่น ต้องการทรัพยากรเงินเป็นค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทนเท่าใด ต้องการวัสดุอุปกรณ์ใดบ้าง โดยพยายาม

จำแนกทรัพยากรเหล่านั้นออกเป็นหมวดหมู่และประการสำคัญคือ การกำหนดหรือวางแผนว่าจะใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเมื่อไร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมและการแสวงหา

1.4.3 แสวงหาทรัพยากร การแสวงหาทรัพยากรนั้นอาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้งงบประมาณขอจากทางราชการ การขอบริจาค การขอความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องหรือการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ

1.4.4 การจัดสรรทรัพยากร เมื่อได้ทรัพยากรแล้วผู้บริหารจะต้องจัดสรรทรัพยากรตามเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่น อาจจัดสรรตามหลักการต่อไปนี้

1) **ตามความรีบด่วนของงาน** งานหรือกิจกรรมใดถ้าต้องการทำอย่างรีบด่วนเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมรีบด่วนก็จำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรให้ก่อน

2) **เพื่อสืบต่อกิจกรรมเดิม**เป็นการจัดสรรเพื่อให้งานเดิมไม่ต้องชะงักหรือหยุดอยู่กับที่ เช่น การจัดการทรัพยากรการเงินเพื่อเป็นเงินเดือนแก่เจ้าหน้าที่เดิมจะต้องให้เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

3) **เพื่อจัดกิจกรรมเดิมหรือกิจกรรมปกติ** ซึ่งจะต้องทำ เช่น เรื่องของงานธุรการเป็นต้นเพื่อพัฒนางานใหม่หน่วยงานจะต้องมีการพัฒนา ดังนั้นกิจกรรมใหม่ ๆ ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ดำเนินไป

4) **เพื่อทดแทนของเก่า** ทรัพยากรบางอย่างจำเป็นต้องจัดสรรให้เพื่อการทดแทนของเก่าที่ชำรุดล้าสมัย

1.4.5 ครอบคลุมเมื่อจัดสรรให้แล้ว ผู้ที่ได้รับการจัดสรรจะนำไปใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีการควบคุม เพื่อให้การใช้ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.4.6 การประเมินเป็นการบริหารทรัพยากรขั้นสุดท้าย เพื่อประเมินดูว่าการใช้ทรัพยากรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด ประสิทธิภาพที่ได้คุ้มกันหรือไม่เพียงใดและมีปัญหาประการใดหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

1.5 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการศึกษา

การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการศึกษาสามารถทำได้ตามแนวทางดังนี้ (รีอบ คัทเบิร์ด Rob Cutthbert, 1987) ได้ให้กลยุทธ์กว้างๆ 2 ประการในการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ได้แก่

1.5.1 การลดค่าใช้จ่ายต่อหน่วย ในการดำเนินการโดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปแบบองค์กร เช่น ลดจำนวนบุคลากรไม่จำเป็นน้อยลง เพิ่มชั่วโมงทำงาน

1.5.2 การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร เพื่อสร้างเงื่อนไขซึ่งทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายต่อหน่วยธนาคารโลก (World Bank, 1988) ได้เสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรดังนี้

- 1) ให้ครูอาจารย์รับผิดชอบนักเรียน นักศึกษา จำนวนมากขึ้น เช่น ครู 1 คน ต่อนักเรียน 20-25 คน เป็นต้น
- 2) กำหนดมาตรฐานของห้องเรียนและรายวิชาการก่อสร้างอาคารเรียนโดยกำหนดแบบมาตรฐาน ลักษณะของวิชาที่ควรจัดการเรียนการสอนหรือควรระบุเป็นต้น
- 3) ลดอัตราส่วนเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการต่อจำนวนอาจารย์ผู้สอน
- 4) เพิ่มจำนวนชั่วโมงการสอนของอาจารย์และเพิ่มการใช้ประโยชน์ต่างๆ จากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การจัดการสอน 2 ระบบ
- 5) ใช้วิธีการศึกษาด້วยตนเอง เช่น รายการวิทยุ โทรทัศน์ การศึกษาทางไปรษณีย์ สำหรับรายวิชาที่มีผู้เรียนน้อย
- 6) การเปิดโปรแกรมการศึกษาทางไกลในสถานการณ์ที่มีคนเพิ่มมากขึ้น และมีความจำกัด
- 7) ในแง่ของทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรการเงิน ระบบการศึกษาจะต้องปรับตัวใน 2 ด้านใหญ่ๆ คือ
 - (1) ต้องหาแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น เช่น การร่วมออกค่าใช้จ่ายระหว่างสถานศึกษาของรัฐ การหาแหล่งทุนจากฝ่ายเอกชนหรือการเก็บค่าบริการจากผู้ที่มาใช้บริการ เช่น ค่าบริการห้องสมุด เป็นต้น

(2) ต้องจำกัดขอบเขตของค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในกระบวนการปรับตัวของสถาบันการศึกษาต่างๆ การจำกัดขอบเขตของค่าใช้จ่ายต่อหน่วยจะมีความสำคัญเท่าๆ หรือมากกว่าการหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนเพิ่มขึ้น เพื่อที่นำจะควบคุมค่าใช้จ่ายได้แน่ๆ คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับครู การกำหนดมาตรฐานการก่อสร้างและแนวโน้มที่นักศึกษาจะตกชั้นหรือลาออกกลางคัน

จามิล ซามิ (Salmi, 1992) กล่าวว่า ในปัจจุบันงบประมาณการศึกษาจะไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ถ้าสถาบันการศึกษาจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพก็จะทำให้ระบบการศึกษานั้นประสบความสำเร็จได้

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ค่าใช้จ่ายทางสังคม (Social Costs) ไม่ควรจะมากกว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในงบประมาณค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา สถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับตำราและวัสดุอุปกรณ์การศึกษาและเพื่อเหตุผลทางด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ควรจัดทุนการศึกษาและสวัสดิการที่จำเป็นแก่นักศึกษาที่มีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น

นอกจากการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว สถาบันการศึกษายังต้องแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนนอกงบประมาณเพิ่มเติม เพราะในปัจจุบันนี้ความต้องการของประชาชนมีเพิ่มขึ้นมาก ดังนั้นประเทศที่กำลังพัฒนาหลายๆ ประเทศจึงต้องปรับปรุงแผนการเงินและการงบประมาณระยะยาว โดยให้พึ่งพางบประมาณจากรัฐน้อยกว่าเดิมเพราะถึงแม้ว่ารัฐบาลจะใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้น แต่มันก็อันตรายที่จะพึ่งพางบประมาณจากแหล่งเดียว หลายประเทศได้พยายามแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนเพิ่มเติม โดยวิธีการต่างๆ กัน โดยการพยายามรณรงค์ให้ภาคเอกชนให้เงินสนับสนุนการศึกษานอกเหนือจากที่หน่วยงานเหล่านั้นจ่ายให้รัฐบาลในรูปของภาษีอากรแล้ว โดยให้หน่วยงานเอกชนบริจาคในรูปเงินทุนการศึกษาสำหรับโปรแกรมการศึกษาใดโปรแกรมหนึ่งโดยเฉพาะ การบริจาคในรูปของมูลนิธิที่เสนอให้ทุนสนับสนุนแก่นักศึกษาเป็นรูปแบบที่มักจะพบเห็นอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าการที่สถาบันได้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยก็สามารถมีอิทธิพลหรือมีผลถึงการเรียนการสอนและการวิจัย เพราะทรัพยากรนั้นจะถูกนำไปซื้อวัสดุการศึกษา เช่น ตำรา เครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์สำหรับการทดลองเป็นต้น

สรุป ได้ว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการศึกษาสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การลดค่าใช้จ่ายต่อหน่วย การลดความซ้ำซ้อนของการจัดโปรแกรมการศึกษา การกระจายอำนาจในการบริหาร การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหาร การใช้ประโยชน์จากครูอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่และการนำเทคโนโลยีการศึกษามาประยุกต์ใช้เป็นการ

2. นโยบายและแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 3 บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 49 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้

ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

หมวด 5 มาตรา 80 กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนในการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยของรัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ จึงมีการกำหนดหลักการและมาตรการในลักษณะค่อนข้างชัดเจนแต่ไม่ได้ลงรายละเอียดในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะเจตนารมณ์เพื่อเป็นการวางกรอบให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมวด หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา หมวด 3 ระบบการศึกษา หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หมวด 7 ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อจัดการศึกษา หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและบทเฉพาะกาล

รุ่ง แก้วแดง (2546: 109-110) กล่าวว่าเรื่องของทรัพยากรและการลงทุนเพื่อศึกษานั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ได้กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางด้านการศึกษางบประมาณ การเงินและสินทรัพย์ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว

ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา นอกจากนี้มาตรา 58 (1) ได้กำหนดให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมและกฎหมายกำหนด รวมทั้งมาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัว และสถาบันต่างๆ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น รวมทั้งให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น

มาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่นรวมทั้งหารายได้จากบริการของสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา

มาตรา 60 กำหนดให้รัฐจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้กับสถานศึกษาใน ฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อ การศึกษาดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มี รายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น
3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 ในการจัดการศึกษาให้คำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและ ความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.3 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 16 (9) ให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์กรบริหารส่วนตำบลมี อำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะให้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง มาตรา 17(6) ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัด

มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะได้แก่การจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

มาตรา 24 (6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมีรายได้จากภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 30 (1) (๗) (4) ให้ดำเนินการถ่ายโอนการศึกษาหลังจากที่พระราชบัญญัติบังคับใช้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี และรัฐต้องจัดสรรเงินอุดหนุนและรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเหมาะสมโดยในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ.2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า ทั้งนี้ในการเพิ่มสัดส่วนตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเองและโดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วยจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า ร้อยละสามสิบห้าของรายรับในปีงบประมาณ 2549 นั้นจะทำให้รัฐไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการจัดการศึกษาหากยังใช้รูปแบบวิธีการดำเนินการจัดการศึกษาตามที่รัฐเคยปฏิบัติมาแล้ว

2.4 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดกรอบและแนวทางปฏิบัติเป็นนโยบายไว้ 5 ด้านเรียกว่าปฏิญะปฏิรูป คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูประบบครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.4.1 การปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการขับเคลื่อนองคาพยพและองค์กรทันสมัยใดๆ ก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ทรัพยากรที่ป้อนเข้าสู่องค์กรเพื่อผลักดันให้มีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ปฏิรูปภารกิจสำคัญของประเทศที่มีผลกระทบต่อคนทั้งมวล ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของประเทศที่มุ่งหมายให้มีการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงองค์กรและภารกิจ

ที่สำคัญของประเทศรวมถึงภารกิจด้านการจัดการศึกษาด้วยจึงได้กำหนดบทบาทนี้ต้องการให้ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทย เพื่อให้มีการระดม การจัดสรร การบริหารและการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาไปผลักดันและหนุนเนื่องการปฏิรูปการศึกษาทุกๆ ส่วน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

2.4.2 วัตถุประสงค์ของการปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

การปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาต้องดำเนินใน 3 เรื่องควบคู่กันไป คือ ระดมทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากรและการบริหารการใช้ทรัพยากรให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ด้วยความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานในแต่ละเรื่องดังนี้

1) การระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกแหล่งที่มาของทรัพยากร อันได้แก่รัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน สถาบัน องค์กรต่างๆ ในสังคม สถาบันศาสนาและสถาบันอื่น ตลอดจน ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา ให้มากที่สุดดังนี้

(1) สร้างมาตรการจูงใจให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระและจัดการศึกษาให้มากขึ้น

(2) เพื่อแบ่งเบาภาระทางการศึกษาที่รัฐรับภาระอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้มาตรการทางภาษี ได้แก่การลดหย่อนยกเว้นภาษีโรงเรียนและที่ดิน สำหรับสถานศึกษา และสถานประกอบการที่มีส่วนร่วมจัดการศึกษา และสำหรับสินค้าที่นำมาใช้เพื่อการศึกษา รวมทั้งการบริจาคเงินและทรัพย์สินเพื่อการศึกษา

(3) ให้องค์กร สถาบันและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา คุรุภูมิปัญญา การศึกษาอาชีพและวิชาชีพในสถานประกอบการ การให้สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นเป็นที่เล็งในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

(4) ให้ผู้เรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐรับอุดหนุนค่าใช้จ่ายแก่ผู้เรียนทุกคนตามหลักสูตรมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากเป็นหลักสูตรเพื่อปูพื้นฐานและสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงกำหนดให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิสำหรับทุกคนและได้ประกันสิทธิดังกล่าวให้ทุกคนมีโอกาสได้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนการศึกษาที่นอกเหนือจากหลักสูตรมาตรฐาน เช่น

การเรียนพิเศษ การเรียนในห้องปรับอากาศ การเรียนคอมพิวเตอร์ ดนตรีและกีฬาบางประเภท เช่นว่ายน้ำ เปียโน ผู้เรียนผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายโดยไม่เป็นการบังคับ และให้มีทางเลือกสำหรับผู้ด้อยโอกาสและยากจน

2) **การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา** มุ่งจัดสรรทรัพยากรให้ผู้เรียนตามสิทธิที่พึงได้รับและพื้นฐานปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

(1) จัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับผู้เรียนปกติทุกคนทั้งในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชนตามสิทธิและการประกันสิทธิที่กฎหมายกำหนด ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายพื้นฐานเพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์และการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละคนตามหลักสูตรมาตรฐาน และค่าใช้จ่ายเงินเดือนครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยค่าใช้จ่ายรายหัวของสถานศึกษาเอกชนรวมค่าใช้จ่ายทั้งสองส่วนไว้ด้วยกันและจัดสรรตามจำนวนนักเรียนของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ส่วนค่าใช้จ่ายเงินเดือนครูและบุคลากรจัดสรรตามอัตรากำลังที่มีอยู่จริงและในอนาคตควรรวมอยู่ในค่าใช้จ่ายรายหัวผู้เรียนเช่นเดียวกับสถานศึกษาเอกชน

(2) จัดสรรค่าใช้จ่ายสมทบเพิ่มเติมจากค่าใช้จ่ายปกติสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคนตามลักษณะผู้เรียนและที่ตั้งของสถานศึกษา เช่นค่าเครื่องเขียนแบบเรียน ค่าอาหาร ค่าวัสดุอุปกรณ์เฉพาะสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและยากจน ค่าพาหนะเพื่อความเสมอภาคและเป็นธรรมทางการศึกษา

(3) จัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่สถานศึกษาของรัฐสำหรับการดำเนินงานโครงการตามแผนและนโยบายของรัฐ เพื่อพัฒนาและเพิ่มคุณภาพของปัจจัยทางการศึกษา เช่น การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีอยู่เดิมและการผลิตครูรูปแบบใหม่ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(4) จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความขาดแคลน ความจำเป็นและการกระจายของสถานศึกษาเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้มากที่สุด

(5) ให้มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับเอกชนกู้ยืมไปลงทุนในสถานศึกษาของตัวเอง ตามหลักที่ว่าเจ้าของสถานศึกษาต้องเป็นผู้ลงทุนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชน

3) **การบริหารและการใช้ทรัพยากร** มุ่งให้มีการบริหารและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากที่สุด โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดด้วยความคล่องตัว โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้โดยให้กำหนดมาตรฐานการเงิน

7 ประการ (7 Hurdle) ซึ่งเป็นเงื่อนไขของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting) ไปปฏิบัติให้บุคคลเพื่อความโปร่งใสในการบริหารและการใช้งบประมาณ ประกอบด้วย การวางแผนงบประมาณ โดยการจัดทำแผนกลยุทธ์และประมาณรายจ่ายระยะปานกลาง การคำนวณต้นทุนการผลิต การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณโดยระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย (accrual basis) การบริหารสินทรัพย์ การรายงานการเงินและผลการดำเนินงานและการตรวจสอบภายใน

1) ให้สถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล สามารถเก็บสะสมและนำค่าใช้จ่ายรายหัวและรายได้ไปใช้ในกิจกรรมอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ โดยไม่ต้องส่งคืนคลัง

2) ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษาที่ใช้ทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

(2) เกณฑ์ระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานข้าราชการครู

2.5 แนวปฏิบัติการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวปฏิบัติการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดถือปฏิบัติ ดังนี้

2.5.1 สถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เป็นกิจกรรมเพิ่มเติม จากหลักสูตรการเรียนการสอนตามปกติได้ เพื่อเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือบริการอื่น เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของนักเรียน

2.5.2 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ความเหมาะสมและความจำเป็น

2.5.3 สถานศึกษาต้องเสนอโครงการในการระดมทรัพยากรเพื่อขอความเห็นชอบ ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5.4 สถานศึกษาจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงค่าใช้จ่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และค่าใช้จ่ายแต่ละโครงการที่จะขอให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับภาระตามความเหมาะสมและความ

จำเป็นของแต่ละสถานศึกษาตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2.5.5 การใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5.6 ให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินการตามโครงการต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดเผยให้ทราบโดยเปิดเผย

2.5.7 การรับบริจาคนอกเหนือจากโครงการในการระดมทรัพยากร ให้หัวหน้าสถานศึกษาดำเนินการได้ตามระเบียบและคำสั่งของทางราชการ ทั้งนี้ต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้บริจาคและไม่เป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ หรือเงื่อนไขใดใดกับทางราชการ

2.5.8 สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริจาคได้ทราบว่า สามารถนำใบเสร็จรับเงิน (ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้ปกครองนักเรียน) ที่บริจาคให้แก่สถานศึกษาไปยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีได้ ตามประกาศของอธิบดีกรมสรรพากร

สรุป ได้ว่านโยบายและแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษากำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางด้านการศึกษา งบประมาณ การเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ จากทุกภาคส่วนของสังคมโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาโดยการสนับสนุนและการลดหย่อนภาษีตามความเหมาะสม

3. การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3.1 แนวคิดและหลักการในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

สุทธิวรณ ดันตริจนาวงศ์ (2546: 147) กล่าวว่า การระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับหลักการและความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ที่กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางด้านการศึกษา งบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาดังนี้

1. ให้รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้สถานศึกษาและมีส่วนร่วมในภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

3.1.1 หลักการในการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางเพื่อการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ประกอบด้วย

- 1) การลดหย่อน / ยกเว้นเพื่อการระดมทุนและการลดต้นทุน ได้แก่
 - (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินสำหรับการศึกษาเอกชน
 - (2) ภาษีสินค้าที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาเป็นการเฉพาะให้ครอบคลุมวัสดุ อุปกรณ์การศึกษาที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) การกันรายได้จากการจัดเก็บภาษีมาใช้เพื่อการศึกษา ได้แก่
 - (1) สนับสนุนการจัดเก็บภาษีการรับมรดกโดยกำหนดมูลค่าขั้นภาษีมรดกที่จะจัดเก็บภาษีและให้คืนรายได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าวมาใช้เพื่อจัดการศึกษา
 - (2) สนับสนุนการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินและให้คืนรายได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าวมาใช้เพื่อการศึกษา
- 3) การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการบริจาคเพื่อการศึกษา ได้แก่
 - (1) การเพิ่มรายการบริจาคเพื่อการศึกษาเป็นรายการหักลดหย่อนสำหรับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคล อีกรายการหนึ่งแยกต่างหากจากการลดหย่อนการบริจาคเพื่อการกุศลอื่น
 - (2) การยกเว้นค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ที่บริจาคให้สถานศึกษาของเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและหากสถานศึกษาเลิกกิจการต้องจัดให้มีการชำระบัญชีและให้ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการบริจาคตกเป็นของรัฐหรือมูลนิธิเพื่อการศึกษา
 - (3) ยกเว้นภาษีการรับมรดก เฉพาะในส่วนที่ผู้รับมรดกบริจาคให้กับกองทุนเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ
- 4) การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ได้แก่การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่ไม่สามารถจัดการศึกษา

ได้เต็มศักยภาพของสถานศึกษาอันนำไปสู่การใช้ทรัพยากรที่ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษา (สถานศึกษาที่มีนักเรียนต่ำกว่า 250 คน) การใช้ทรัพยากรร่วมกันของสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาเป็นต้น

(1) การกำหนดอัตราส่วนครูต่อนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษาเท่ากับ 1 : 25

(2) การจัดทำแผนที่การศึกษา (School mapping) เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั้งนี้จะต้องศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดขนาดที่เหมาะสมของสถานศึกษาในการจัดบริการการศึกษาที่สะท้อนประสิทธิภาพในเชิงต้นทุนและการประหยัดเนื่องจากขนาด (economy of scale)

5). การระดมทุนจากแหล่งทรัพยากรอื่นได้แก่

(1) การส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินจัดสรรเงินกู้เพื่อการศึกษา ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเพื่อการพาณิชย์โดยรัฐให้การค้ำประกัน

(2) การกำหนดอัตราค่าสาธารณูปโภคสำหรับบริการการศึกษารวมทั้งการบริการทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ในอัตราพิเศษเป็นการเฉพาะ

(3) การออกสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับพิเศษ) เพื่อนำรายได้มาใช้สำหรับการศึกษา

(4) การสนับสนุนให้สถานศึกษามีเงินทุนสะสมระยะยาวเพื่อให้สถานศึกษามีเงินทุนไว้ใช้สำหรับการพัฒนาการศึกษา

ก. ให้สถานศึกษาจัดเก็บเงินงบประมาณเหลือจ่ายเข้าเป็นเงินทุนสะสมของสถานศึกษา โดยไม่ต้องส่งคืนกระทรวงการคลัง

ข. การจัดสรรงบประมาณเป็นเงินกองทุนคงยอดเงินต้น (Endowment Fund) โดยรัฐจัดสรรงบประมาณเป็นเงินกองทุนคงยอดเงินต้นหรือเงินสมทบ (Equalizing Matching Grants) เพื่อการจัดตั้งเป็นทุนสะสมสำหรับสถานศึกษาที่ยากจนหรือตั้งอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลที่ไม่สามารถระดมทุนได้เองในระยะเริ่มต้นเพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษาชุมชนและประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการระดมทุนของสถานศึกษาให้มากขึ้น

6) การให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของรัฐ (ระดับปริญญาตรี) จ่ายค่าเล่าเรียนหรือค่าธรรมเนียมในสัดส่วนที่สูงขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา จำแนกตามสาขาวิชาโดยดำเนินการภายใน 5 ปี สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีในกรณีค่าใช้จ่ายสำหรับการบริการเสริมให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย จัดให้มีทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่ยากจน ด้อยโอกาส สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ได้แก่ค่าเครื่องแบบ ค่าหนังสือ

ตำรา ค่าอาหารเสริม(นม) และอาหารกลางวันให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย ยกเว้นผู้เรียนที่มีฐานะยากจน ค้อยโอกาส รัฐจะจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนชดเชยให้เพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรม

7) การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคลมีอิสระในการบริหารจัดการทรัพย์สินและรายได้ของสถานศึกษามากขึ้น โดยการยกเลิกหลักเกณฑ์วงเงินและราคากลาง ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา พ.ศ.2534 และการรับจ่ายเงินเพื่อประโยชน์การศึกษา พ.ศ. 2534 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับจ่ายเงินเพื่อประโยชน์การศึกษา พ.ศ. 2538 เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นความสำเร็จของผลงาน (Performance Based Budgeting) และการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีระบบการบริหารการเงินการบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

3.1.2 สำหรับสถานศึกษามีแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

- 1) มีการสำรวจความต้องการของสถานศึกษาทุกปีเกี่ยวกับทรัพยากรที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดสถานศึกษาได้แก่ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรเงิน ทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นตัวกำหนดในการวางแผนงานของสถานศึกษาสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา
- 2) แสวงหาทรัพยากรจากชุมชนเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา
- 3) สรรหาทรัพยากรการศึกษาทรัพยากรจากชุมชนเข้ามาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา
- 4) จัดทำระบบข้อมูลของแหล่งทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาโดยแยกเป็นหมวดหมู่และประโยชน์ที่จะนำไปใช้
- 5) วางแผนระยะยาวพร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและประสานงานกับแหล่งทรัพยากรไว้ล่วงหน้าเพื่อเตรียมการในการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาและประสานงานกับแหล่งทรัพยากรไว้ล่วงหน้าเพื่อเตรียมการในการระดมทรัพยากรไว้ใช้ในการจัดการศึกษา

6) มีเงินทุนสะสมระยะยาวเพื่อจัดหาทรัพยากรเพื่อจัดหาทรัพยากรของสถานศึกษานี้ได้มาจากการบริจาคค่าอุปกรณ์หนังสือ การเรียนการสอน ค่าอุปกรณ์กีฬาและดนตรี ค่าบริการน้ำดื่มน้ำใช้ เป็นต้น

7) หารายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากเงินบริจาคตามวัตถุประสงค์ต่างๆ รายได้นั้นมาจากการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

8) มีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งชุมชนและใช้วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาแก่ชุมชนดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาผู้บริหารและบุคคลในสถานศึกษาต้องสร้างความรักความศรัทธาให้เกิดต่อชุมชนเพื่อจะได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากชุมชน

3.2 ความหมายของการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การจัดการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวต้องใช้ทรัพยากรตอบสนองในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จเสร็จสิ้น พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2539 ให้ความหมายทรัพยากรคือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันอาจเป็นทรัพย์ได้ ทรัพยากรแบ่งได้หลายแบบ แต่ถ้าแบ่งโดยยึดลักษณะของทรัพยากรออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ (บัณฑิตย บัณฑิตย 2525:6)

3.2.1 **ทรัพยากรธรรมชาติ** คือ ทรัพยากรหรือผลซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชหญ้า แร่ธาตุ เป็นต้น

3.2.2 **ทรัพยากรมนุษย์** เป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่ง แต่มีความสามารถมีพลังที่จะจัดหาสิ่งขาดแทนทรัพยากรต่าง ๆ

3.2.3 **ทรัพยากรที่เป็นวัสดุ** ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องไม้ เครื่องจักร เป็นต้น ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งเงินทุนที่ใช้ในการประกอบกิจการต่าง ๆ

3.2.4 **วัฒนธรรม** ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนศาสนา ศิลปะ ดนตรี สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นทรัพยากร คือ สิ่งต่างๆที่ใช้ในการดำเนินงานให้สำเร็จตามความต้องการของหน่วยงานลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรที่เป็นวัสดุ ทรัพยากรทางสังคม ส่วนการจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การทำและการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร บุคคล วัสดุสิ่งของ และเงินทุน เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญในการ (ฮอลท์ Halt 1990:3)

กมลดา แสงสีทอง และเทวี โพธิ์ผละ (2530:436) ได้แบ่งประเภทของทรัพยากร ในชุมชนไว้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **ทรัพยากรบุคคล** ครอบคลุมบุคคลทุกเพศ ทุกวัยในชุมชน อาจเป็นกลุ่มบุคคล หรือเพียงคนเดียว เป็นกรรมการ เป็นองค์กรต่างๆ ในชุมชนที่สามารถทำประโยชน์ ในด้านต่างๆ แก่ชุมชนได้เช่น ครู พระ หมอยาแผนโบราณ ช่างฝีมือในด้านต่างๆ เยาวชน บุคคลวัยแรงงาน คนแก่ที่สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ของสังคมและจะรวมไปถึงองค์กรต่างๆ ที่ไป ปฏิบัติงานในชุมชน

2. **ทรัพยากรประเภทวัตถุและอาคารสถานที่** ซึ่งจะครอบคลุมวัตถุดิบของและอาคาร สถานที่ทุกชนิดที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือใหญ่ ซึ่งอาจเป็นข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ในครัวเรือน เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสิ่งชนิดต่างๆ สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน โบราณวัตถุ

3. **ทรัพยากรธรรมชาติ** จะครอบคลุมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่เองตาม ธรรมชาติในแต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่นอาจแตกต่างกันไป

ดังนั้นการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา หมายถึง การสรรหาบุคคล เงิน วัสดุ สิ่งของ ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3.3 ความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 (2) ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 บัญญัติไว้ว่าการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการ จัดการศึกษาให้ยึดหลักการดังนี้ (5) การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการ สถานศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบัน สังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการศึกษาดังนี้

3.3.1 **รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา** โดยอาจ จัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด

3.3.2 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดการและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็นทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จากสาระบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษาเป็นความร่วมมือของทุกหน่วยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของบุคคล รัฐ และเอกชนในการจัดการองค์การทั้งนี้การระดมทุนเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีความสำคัญดังนี้

1) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่าง บุคคล ภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2) เพื่อไม่ให้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นภาระกับภาครัฐเพียงอย่างเดียว ควรเป็นภาระของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม จะช่วยให้มีงบประมาณด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นในสถานศึกษา

3) เพื่อสนับสนุนการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งทรัพยากรท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มียู่ในชุมชน นำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้ คือทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัตถุ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรทางสังคม

4) เพื่อให้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นแหล่งวิชาการในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพราะสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยหนึ่งของชุมชน ผู้เรียนจะต้องศึกษาและเรียนรู้ความเป็นอยู่ของสังคม ชุมชน เพื่อที่จะได้ปรับปรุงตนเองให้อยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

5) เพื่อใช้ทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เป็นแหล่งส่งเสริมประสบการณ์ และให้ความรู้แก่ผู้เรียนให้มีความรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นนั่นคือสถานศึกษารู้จักเลือกสรรแหล่งวิชาในชุมชนหรือจากสถานที่ใกล้เคียงชุมชนนั้น

6) เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันโดยใช้ทรัพยากรในการจัดกิจกรรมทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน

7) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาในสภาพรวม และในระดับสถานศึกษา เกิดประโยชน์สูงสุดเนื่องจากทรัพยากรการศึกษาทั้งที่มีอยู่ในสถานศึกษา และแหล่งชุมชนสามารถนำมาสนับสนุนใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ในการเรียนการสอน และกิจกรรมสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

สรุป ได้ว่าการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในภาครัฐและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน สามารถนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาได้มาตรา 60 กำหนดให้รัฐจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้กับสถานศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษาดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น
3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย

3.4 ขอบข่ายของทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาแบ่งตามประโยชน์การใช้ คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารทั่วไปและทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน

3.4.1 ทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารทั่วไป เป็นทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา เช่น อาคารเรียน กระดาษ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นต้น

3.4.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น

การจัดการศึกษามีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดการทั่วไปที่มีทรัพยากรพื้นฐาน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จดังนี้

1) คน หรือทรัพยากรมนุษย์

จรินทร์ เทศวานิช (2536:68) ให้ความหมายทรัพยากรมนุษย์หมายถึง

ประชากรที่อยู่รวมกันในกลุ่มหรือประเทศที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมีการจัดระเบียบภายในกลุ่มหรือสังคมนั้น มีระยะเวลาการอยู่รวมกันและมีสถาบันตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม โดยสมาชิกยอมรับและถือปฏิบัติกันมาเพื่อช่วยให้สังคมอยู่รอดและมีระเบียบ

ฟิชเชอร์ และคณะ (Fisher and Others 1999:3) ให้ความหมายของ ทรัพยากรมนุษย์หมายถึง ทรัพยากรบุคคลที่มีประโยชน์หรือทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ ดังนั้นทรัพยากรมนุษย์ หมายถึงบุคคลทั้งภายในและภายนอก

สถานศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ประชาชนชาวบ้านหรือ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษานำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

2) ความสำคัญของทรัพยากรบุคคล

ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดการทรัพยากรอื่นให้เป็น ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญดังนี้

(1) ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

(2) ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคคลทั้งในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ครู ศึกษานิเทศก์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติไปถ่ายทอดให้แก่ นักเรียน

(3) ทรัพยากรบุคคลช่วยส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาและการเรียนการสอน โดยนำความรู้ทางวิชาการมาผสมผสานกับประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่มาสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้เรียน

(4) ทรัพยากรบุคคลมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการจัด กิจกรรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

(5) ทรัพยากรบุคคลเป็นแบบอย่างที่ดีกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและตลอดชีวิต

(6) ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ที่ทำให้สถานศึกษามีทรัพยากรเพียงพอในการจัดการศึกษา เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

3) แหล่งที่มาของทรัพยากรบุคคล

(1) ทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหาร

เจ้าหน้าที่อื่นที่มีหน้าที่สนับสนุนงานการเรียนการสอน เช่น เจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณงานการโรงเรียน เป็นต้น

(2) ทรัพยากรบุคคลที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง บิดามารดา ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

4) บทบาทของสถานศึกษาในการระดมทรัพยากรบุคคล

(1) ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับบุคคลภายในสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวางแผนอัตรากำลังบุคลากร

(2) ศึกษาสภาพของชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่อย่างละเอียดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สภาพปัญหาและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา

(3) มีการจัดทำแหล่งข้อมูลของทรัพยากรบุคคล ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเช่น จัดทำทะเบียนประวัติครูและวิทยากรภายนอก

(4) มีการวางแผนดำเนินงานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาทั้งในแหล่งชุมชน สังคมและประเทศอย่างต่อเนื่อง

(5) ส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

(6) ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นรายได้ของสถานศึกษาเพื่อเป็นการระดมทุนสะสมทรัพยากรให้มีหมุนเวียนใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(7) มีการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ

(8) มีการบริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ เช่น ศูนย์แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน บริการด้านอาคารสถานที่ เป็นต้น

(9) ร่วมปรึกษารื้อกับบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ทรัพยากรบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

(10) ให้การยกย่องเชิดชูให้กำลังใจประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำประโยชน์ต่อสถานศึกษา

สรุป สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการระดมทรัพยากรบุคคลมาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือสถานศึกษาด้านต่าง ๆ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา

2) ทรัพยากรการเงิน

(1) ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรการเงิน

ทรัพยากรการเงินหมายถึง เงินทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการสถานศึกษา ได้แก่ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณ ความสำคัญของทรัพยากรเงินมีดังนี้

ก. ช่วยให้การดำเนินงานภารกิจหลักของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

ข. เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบติดตาม ประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา

ค. ช่วยให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ง. ช่วยจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จ. ช่วยสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

(2) แหล่งที่มาของทรัพยากรการเงิน

ก. งบประมาณแผ่นดิน

ข. เงินช่วยเหลือหรือกู้ยืมจากต่างประเทศ

ค. เงินบำรุงการศึกษา ค่าเล่าเรียน ค่าหน่วยกิต และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บ

ง. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้

จ. รายได้ผลประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สินของสถานศึกษา

ฉ. เงินที่ผู้ปกครองจ่ายเพื่อการศึกษาของผู้เรียนนอกเหนือจากค่าเล่าเรียน

ช. เงินขององค์กรการกุศล มูลนิธิหรือองค์กรสาธารณะที่ใช้เพื่อการศึกษา

(3) บทบาทของสถานศึกษาในการระดมเงินทุน

ก. ผู้บริหารต้องศึกษาและเข้าใจ สาระที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 8 ว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข. ร่วมกำหนดแผนการระดมเงินจากแหล่งต่าง ๆ

ค. ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนรู้ถึงการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ง. กำหนดคณะบุคคลในการระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ

จ. จัดตั้งกองทุนพัฒนาสถานศึกษาโดยระดมทุนจากชุมชนเพื่อให้
เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ฉ. มีการจูงใจให้ชุมชน สังคม มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือ
ทรัพย์สินเพื่อการศึกษา

ช. มีบริการเสริมหรือจัดการศึกษานอกเหนือจากหลักสูตรปกติ
จัดบริการแก่นักเรียนและผู้ปกครอง ชุมชนที่สนใจ

3) วัสดุอุปกรณ์

(1) ความหมายและความสำคัญ วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุ
อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ รวมทั้งครุภัณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการ
เรียนการสอนและบริหารทั่วไปของสถานศึกษาซึ่งมีความสำคัญดังนี้

ก. ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน
เข้าใจเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข. ช่วยกระตุ้นให้มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ซึ่งเป็นการ
ประหยัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

ค. มีบทบาทเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ความคิด
ทักษะและประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ง. ช่วยในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทั้งของผู้เรียนและ
ผู้สอน

จ. ช่วยให้การบริหารทั่วไปของสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี

(2) แหล่งที่มาของวัสดุอุปกรณ์

ก. งบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้

ข. เงินบำรุงการศึกษา

ค. เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาหรือองค์กรเอกชนบริจาคให้มา

จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

ง. เงินนอกงบประมาณอื่น ๆ ที่นำมาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

(3) บทบาทของสถานศึกษาในการระดมวัสดุอุปกรณ์การศึกษา

ศึกษาและทำความเข้าใจการดำเนินการพัสดุในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดหา จัดซื้อจัดจ้าง
จัดทำเอง การแลกเปลี่ยนการเช่า การควบคุม จัดทำบัญชีวัสดุทะเบียนครุภัณฑ์ การเบิกจ่าย
การยืม การดูแลบำรุงรักษา การตรวจสอบรายงานและการจำหน่ายพัสดุต้องดำเนินการตาม
ระเบียบอย่างเคร่งครัด

4) แหล่งเรียนรู้หรือแหล่งวิทยาการในชุมชนตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

(1) ความหมายของแหล่งเรียนรู้ แหล่งวิทยาการในชุมชน

นิโคลส์ (Nichols, 1971: 341) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ไว้ว่าแหล่ง ชุมชนสำหรับโรงเรียนนั้นประกอบด้วยประชาชน สถานที่ สิ่งต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายที่ นำมาใช้ในการศึกษาของนักเรียนเพื่อให้มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองดี

ลัดดา สุขปรีดี (2525: 80) ก็ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่าหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งครูและนักเรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ เช่นสถานที่ ราชการ สวนครัว แม่น้ำลำธาร โรงงานอุตสาหกรรม บุคลากรที่เป็นวิทยากร เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับกับความหมายที่ชม ภูมิภาค (2524: 264) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ไว้ว่าเป็นสถานที่ทางภูมิศาสตร์ สถานภาพทางสังคมของชุมชน รวมทั้งแหล่งวิทยาการประเภท บุคคล แหล่งวิทยากรนั้นอาจหมายถึง แหล่งวิทยาการชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และชุมชนอื่นที่มี ความเกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ หมายถึงแหล่งหรือที่รวม ซึ่งอาจเป็นสภาพ/สถานที่หรือศูนย์ รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือ กระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือ ศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและ ความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสม กับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือ ห้องเรียน แหล่งการเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวน สัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น เป็นต้น

ความหมายของแหล่งวิทยาการในชุมชน หมายถึงแหล่งการศึกษาหรือแหล่งวิทยาการ ในชุมชนที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อการดำรงชีวิตควรจะต้องประกอบด้วย

1. สถาบันครอบครัว ทุกครอบครัวต้องเป็นสถาบันการเรียนรู้ครอบครัวเป็นรากฐาน

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกคน พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ญาติผู้ใหญ่ ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้ครอบครัวเป็นฐานของการเรียนรู้ ถ้าสังคมสามารถส่งเสริมสนับสนุน ให้ครอบครัวเป็นสถาบันการเรียนรู้ได้สำเร็จประเทศก็จะมีฐานการเรียนรู้ที่ใหญ่มากสำหรับทุกคน

2. ชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถเป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกทุกคน เป็นที่พึ่งในยามมีปัญหายามเจ็บ ตลอดจนยามตายแต่ชุมชนจะเข้มแข็งจนกลายเป็นแหล่ง ทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้

3. วัดหรือสถาบันทางศาสนา วัดทุกวัด สถาบันทางศาสนาทุกศาสนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ของ นักบวช สามเณร ตลอดจนบุคลากรทางศาสนา วัดเคยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของ สังคมในอดีตที่ยังมีศักยภาพอย่างสูงในการเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ การส่งเสริมการสนับสนุนให้ วัดกลับมาเป็นศูนย์กลางหรือแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนจึงเป็นนโยบายที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง

4. ห้องสมุดประชาชนและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นศูนย์รวมความรู้ ที่พร้อม จะให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน ถ้าจัดการให้มีประสิทธิภาพนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปช่วยใน การบริการแหล่งวิทยาการเหล่านี้ก็จะกลายเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีศักยภาพ สูงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่สมาชิกทุกคนในชุมชน

5. สถานีนอนามัยประจำตำบลโรงพยาบาลประจำอำเภอ สถาบันบริการด้านสุขภาพทั้ง สองรูปแบบอาจปรับให้กลายเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนและของชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพถ้าจะเสริมโลกทัศน์ในการเป็นสถานบริการให้เป็นไปเพื่อประชาชนจริง อาทิ การ พัฒนา สถานีนอนามัยให้กลายเป็นรีสอร์ทที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามน่ารื่นรมย์ มีสวนสุขภาพ มีมุมให้ ความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย เป็นแหล่งรวมผู้คนในชุมชนเพื่อบุคลากรทางการแพทย์จะได้ใช้ เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพได้ทุกวัน

6. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งของชุมชนในการบริหาร การศึกษาด้านต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกทักษะเพื่อประกอบอาชีพ

7. กองทัพ กองทัพมีทรัพยากรมากทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุที่มีศักยภาพ สูงในการเป็นแหล่งให้การศึกษาและเป็นแหล่งในการส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนในเรื่องของ การศึกษาได้เป็นอย่างดีเช่นกัน

8. องค์กรภาครัฐหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจสามารถส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนใน เรื่องของการศึกษาได้เป็นอย่างดี

9. องค์กรภาคธุรกิจและเอกชน ปัจจุบันองค์กรธุรกิจและเอกชนเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง มากมีศักยภาพและความพร้อมสูงยิ่งในการเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา และมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสูงมากในการเป็นองค์กรทางการศึกษาเพื่อชุมชน

(2) บทบาทของแหล่งเรียนรู้และแหล่งวิทยาการในชุมชน ในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย

ก. แหล่งเรียนรู้ต้องตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้วและการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย

ข. เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน

ค. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง

ง. เป็นห้องเรียนธรรมชาติ เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยและฝึกอบรม

จ. เป็นองค์กรเปิดผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่

และทำถึง

ข. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุกเข้าสู่ทุก

กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัดและสะดวก

ช. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

ฉ. มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

(3) ยุทธศาสตร์การทำงานเชื่อมโยงการเรียนรู้ของภาครัฐ เอกชน

และชุมชน

ก. กำหนดภารกิจเฉพาะด้านของแต่ละแหล่งข้อมูลเพื่อการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข. มีการจัดการร่วมกันโดยภาครัฐสนับสนุนและอำนวยความสะดวกรวมทั้งให้คำปรึกษาทางวิชาการ ประสพการณ์จัดกระบวนการกลุ่มสำหรับผู้นำเพื่อกระตุ้นให้เกิดแหล่งเรียนรู้และการจัดการดียิ่งขึ้น

ค. ภาคเอกชนสนับสนุน งบประมาณ การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

ง. ภาคชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นและผู้รับผิดชอบกิจกรรมทั้งหมดของแหล่งเรียนรู้

จ. กำหนดรูปแบบและมาตรฐานของบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งเรียนรู้และสามารถดำเนินการร่วมกันได้

ฉ. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกัน

ช. ดำเนินการในเชิงรุกโดยการปฏิรูปแบบขององค์กรและ
บุคคลากร

ซ. จัดตั้งกองทุนสนับสนุนและจัดหาอาสาสมัครมาช่วยใน
การดำเนินงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลระหว่างแหล่งเรียนรู้

(4) แนวนโยบาย

ก. ให้แหล่งเรียนรู้เป็นองค์กรเปิดซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึง
โอกาสทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

ข. จัดกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้
สถานศึกษาและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้เรียน

ค. นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเป็นแหล่งความรู้รวมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ง. กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้แก่
ชุมชน ท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่นมีอำนาจจัดการแหล่งเรียนรู้และได้รับการ
สนับสนุนในเรื่องข้อมูลรวมทั้งงบประมาณจากภาครัฐ นักวิชาการและเอกชน

จ. ให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินการในแหล่งเรียนรู้ทุก
รูปแบบ

ฉ. ให้มีการจัดเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง
การบริหารจัดการทรัพยากร การกำหนดคคโล การประสานประโยชน์ กำหนดยุทธศาสตร์ใน
การทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ

ช. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนงานด้านแหล่ง
เรียนรู้กับต่างประเทศ

(5) แหล่งที่มาของแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้โดยทั่วไปมี
แหล่งที่มาดังนี้

ก. ได้มาจากแหล่งกำเนิดตามธรรมชาติ เป็น
ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถมีขึ้นได้อีกตามระบบนิเวศน์ของธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้
สัตว์ป่า น้ำตก ภูเขา ฯลฯ และทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้ว ไม่สามารถทดแทนได้ เช่น แร่
ธาตุ หิน น้ำมัน เป็นต้น

ข. ได้มาจากแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งเป็น (1) ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ (2) วัตถุ อาคารสถานที่ ได้แก่ วัด ตลาด ห้องสมุด ฯลฯ และ (3) ทรัพยากรทางสังคม ได้แก่ ประเพณี ค่านิยม

ดังนั้นแหล่งที่มาของแหล่งเรียนรู้จึงเป็นแหล่งที่ได้มาจากแหล่งกำเนิดจากธรรมชาติ และแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความรักถิ่นฐาน และบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างจากห้องเรียนช่วยกระตุ้นการใฝ่เรียนรู้ยิ่งขึ้นและได้

ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

(6) บทบาทของสถานศึกษาในการระดมแหล่งเรียนรู้แห่ง
วิทยาการในชุมชน

ก. การวางแผนการระดมแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนโดยการสำรวจข้อมูลและลงทะเบียนเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานที่ตั้ง ชื่อ ที่อยู่ ความรู้ หรือวิชาชีพที่มีอยู่ และประโยชน์ที่นำมาใช้เกี่ยวกับการศึกษา

ข. การเปิดโอกาสหรือเชิญชวนให้บุคคลในท้องถิ่นมาเป็น
วิทยากรแก่ผู้เรียน

ค. การแต่งตั้งคณะกรรมการแสวงหาทรัพยากรบุคคลที่เป็น
ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ทักษะประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

ง. การประสานกับผู้ดูแลรับผิดชอบโบราณสถาน โบราณวัตถุ
อยู่เสมอ มีการพบปะเยี่ยมชมเยียนในวาระที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การบริการให้แก่นักเรียน

จ. การหาทรัพยากรการเงินจากเงินนอกงบประมาณอื่น ๆ
เพื่อเป็นค่าตอบแทนหรือกำลังใจให้แก่บุคลากรที่มาช่วยเหลือดำเนินการด้านกิจกรรมของ
สถานศึกษา เช่น การให้ของขวัญของที่ระลึก การเลี้ยงอาหาร และการมอบเกียรติบัตร
 เป็นต้น

5) ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา

(1) ความหมายข้อมูลสารสนเทศ ม.ร.ว. เฉลิมสุข บุญไทย ได้ให้ความหมายข้อมูลสารสนเทศ ไว้ดังนี้

ก. ข้อมูล (Data) หมายถึงข้อเท็จจริงที่มีอยู่ หรือได้มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีได้เปลี่ยนแปลงใด ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเครื่องหมาย ตัวเลข (ข้อมูลเชิงปริมาณ) ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ใด ๆ (ข้อมูลเชิงคุณภาพ) ก็ได้

ข. สารสนเทศ (Information) หมายถึง ผลของการวิเคราะห์เปรียบเทียบและแปรผลข้อมูลพื้นฐานภายในระบบข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานนั้นมีคุณค่าจำกัดจนกว่าจะได้จัดการนำไปใช้วิเคราะห์และแปรผลเพื่อนำไปใช้

(2) ความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ ในการบริหารสถานศึกษามีดังนี้

ก. ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนและการบริหารสถานศึกษา

ข. ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจด้วยหลักการและเหตุผล และยังนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดทำสารสนเทศให้มีความถูกต้อง ตรงความต้องการ

ค. ใช้ในการวินิจฉัยสั่งการและมอบหมายงานให้แก่บุคลากรและมอบหมายงานแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ง. ทำให้การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

จ. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับเศรษฐกิจและสังคม ช่วยให้ประเมินสถานการณ์พัฒนาการศึกษาได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

(3) ขั้นตอนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษา มีดังนี้

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลของสถานศึกษา มีหลายวิธี เช่น การสำรวจ การรายงานการสัมมนาการระดมความคิด การวิจัย เป็นต้น

ข. การตรวจสอบข้อมูล (Checking Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี คือ ข้อมูลมีความถูกต้อง ทันเวลา และตรงตามความต้องการ

ค. การประมวลผลข้อมูล (Processing Data) โดยที่สถานศึกษากำหนดดัชนีเพื่อสถานศึกษาจะตรวจสอบได้ว่ามีดัชนีตัวใดที่เป็นสารสนเทศที่สถานศึกษาต้องการในการประมวลผลข้อมูลโดยนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ชี้วัด

ง. การจัดเก็บข้อมูล (Organized Data) เป็นการสร้างคลังข้อมูลในสถานศึกษาอาจเป็นห้องปฏิบัติการ หรือศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาจะจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

จ. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analyzing Data) ข้อมูลสารสนเทศที่มีลักษณะเป็นปรนัย จะวิเคราะห์อย่างไรผลก็จะออกมาเหมือนกัน ส่วนลักษณะที่เป็นอัตนัยวิธีที่ดีที่สุดคือ การวิเคราะห์โดยคณะบุคคลในการพิจารณาตัดสินใจ

ค. การนำข้อมูลไปใช้ (Using Data) เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจ วางแผน และการบริหารงานของสถานศึกษา

(4) ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

ก. ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษามีการพัฒนา

เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตามการพัฒนาเทคโนโลยี นับตั้งแต่ปี 2506 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา (Association for Educational Communications and Technology : AECT) แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายไว้เมื่อ พ.ศ. 2537 (Seels and Richey, 1994 : 9) ว่าเทคโนโลยีการศึกษาเป็นทฤษฎีและการปฏิบัติของการออกแบบ การพัฒนา การใช้การจัดการและการประเมินผลของกระบวนการและทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 หมวด 9 ได้กำหนดความหมายเทคโนโลยีการศึกษาว่าเป็นระบบการประยุกต์ ผลิตผลทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมผสมผสานกับหลักทางสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาใช้ในการศึกษา เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยครอบคลุมการจัดและการออกแบบระบบ พฤติกรรม เทคนิควิธีการ การสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและการประเมินซึ่งมีความหมายครอบคลุมการผลิต การใช้ การพัฒนา สื่อสารมวลชน (สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์) เทคโนโลยีสารสนเทศ (คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย) และโทรคมนาคม โทรศัพท์ เครือข่ายโทรคมนาคม การสื่อสารอื่น) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียนในทุกเวลาและทุกสถานที่

(5) ความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษา

เทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยให้การแก้ปัญหาทางด้านการศึกษา สำเร็จลุล่วงไปได้ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 ได้กำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อประโยชน์ของการจัดการศึกษาในรูปของสื่อตัวนำ และคลื่นความถี่เพื่อเผยแพร่การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อทุกรูปแบบ มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านการผลิต และใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการวิจัย การผลิตและการพัฒนา เทคโนโลยีการศึกษา มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนา เทคโนโลยีการศึกษามีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณานโยบาย และประเมินคุณภาพประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้ เทคโนโลยีการศึกษา

(6) ความเอื้อประโยชน์ของเทคโนโลยีการศึกษา

เนื่องจากเทคโนโลยีการศึกษา สามารถสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกันจึงสามารถเอื้อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. เพิ่มสมรรถนะการสอน ช่วยในการผลิตบทเรียนและสื่อการเรียนการสอน ช่วยนำเสนอและส่งบทเรียนไปยังผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานดีขึ้น ช่วยให้ผู้สอนติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้โดยสะดวก

ข. เพิ่มคุณภาพการสอนสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมการสอนได้เป็นอย่างดี โดยให้ผู้สอนมีเวลาในการเตรียมการสอนและพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มคุณภาพการสอนให้มีคุณค่ามากขึ้น

ค. สนับสนุนวิธีการสอนรูปแบบใหม่การบูรณาการทรัพยากรทางเทคโนโลยี ทำให้มีรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ เช่น การเรียนรู้ร่วมกันทางอินเทอร์เน็ต

ง. การเรียนอย่างกระฉับกระเฉงและความตั้งใจเรียน ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเรียนไม่เบื่อหน่ายมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นตั้งใจในการแสวงหาความรู้ยิ่งขึ้น

จ. เพิ่มสมรรถนะการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้งานขึ้น

ฉ. การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผู้เรียนสามารถประมวลความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ช. เครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อการเรียนรู้และบูรณาการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งด้านเนื้อหาและงานกราฟิก

ซ. การติดต่อสื่อสารช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

ฅ. การสร้างเครือข่ายสถาบันการศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายเพื่อการติดต่อกันภายนอก เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายการเรียนรู้

ญ. การบริหารจัดการช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบ เช่น การทำฐานข้อมูลครู นักเรียน การจัดทำงบประมาณต่าง ๆ ฯลฯ

ฎ. การร่วมในสังคมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี เป็นกระบวนการทางสังคมด้วยการเรียนรู้แบบต่าง ๆ และสร้างสรรค์กับผู้อื่นทั่วโลก เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

(6) แหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา
ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแหล่งที่มาดังนี้

ก. แหล่งข้อมูลภายในสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งประกอบด้วยตัวป้อน (Input) หมายถึง สิ่งที่น่าเข้าไปในระบบการจัดการของสถานศึกษา ได้แก่ ครู นักเรียน งบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตร ฯลฯ กระบวนการ (Process) หมายถึง การดำเนินงานให้เป็นผลผลิต ได้แก่ระบบการบริหารภายในสถานศึกษา การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ฯลฯ ผลผลิต (Output) หมายถึงสิ่งที่ต้องการได้จากระบบ ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำนวนนักเรียนที่สำเร็จ คุณลักษณะของผู้สำเร็จ เป็นต้น

ข. แหล่งข้อมูลภายนอกสถานศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลของสภาพภายนอกที่สัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ข้อมูลด้านประชากรจำแนกตามอายุ เพศ ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

(7) บทบาทของสถานศึกษาในการจัดระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการศึกษา

ก. ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญและระดมผู้มีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ข. การให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สถานศึกษาใช้อยู่และให้การสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย

ค. การกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี โดยตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสถานศึกษา

ง. การตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งประเภทเครื่องมือ วัสดุทางเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

จ. การสนับสนุนครูและนักเรียนผลิตอุปกรณ์การศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น

ฉ. การตั้งงบประมาณไว้สำหรับการซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การตั้งงบประมาณซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

สรุป ได้ว่าแหล่งข้อมูลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่ได้มา ช่วยให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นทางการศึกษาซึ่งมีทั้งข้อมูลที่เป็นทางการ เช่น พระราชบัญญัติ กฎระเบียบ งบประมาณ ฯลฯ และข้อมูลแบบไม่เป็นทางการ เช่น จากความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์และประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งในการระดมข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การจัดซื้อ การผลิตขึ้นมาเอง หรือการรับบริจาคเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3.5 แนวคิดในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

3.5.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและกำหนดกระบวนการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนโดยถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดจึงจำเป็นที่จะต้องระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) **ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน** แสวงหาข้อมูลข่าวสารและประเมินสภาพที่เป็นไปได้ของทรัพยากรท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในชุมชน
- 2) **จัดทำระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของแหล่งทรัพยากรท้องถิ่น** ภายในชุมชน อำเภอ และภายในจังหวัด เผยแพร่ให้แก่ชุมชน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปรู้โดยทั่วกัน ซึ่งทรัพยากรท้องถิ่นนั้น ครอบคลุมถึงทรัพยากรทางบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นและทรัพยากรทางสังคม
- 3) **สรรหาภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน** ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนโดยการใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและภูมิปัญญาแหล่งวิทยาการเหล่านี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีต่อนักเรียนในการเรียนรู้
- 4) **การระดมทรัพยากรบุคคล** สิ่งของ ทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เข้ามาสู่ห้องเรียนหรือในสถานศึกษาโดยวิธีการเชิญบุคคล ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นวิทยากรในสถานศึกษาตามความสามารถ การนำเอกสารสิ่งพิมพ์ของชุมชนมาเผยแพร่ในสถานศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของสถานศึกษา

5) การนำนักเรียนออกไปสู่ชุมชนและแหล่งทรัพยากรความรู้ของชุมชน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงโดยการให้นักเรียนไปฝึกงานหรือดูงานตามสถานประกอบอาชีพในชุมชน การทัศนศึกษาหรือเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งตามประเพณีและวันสำคัญ

6) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สถานศึกษาต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษากับบุคคลในชุมชนจะเป็นสิ่งที่กำหนดให้เกิดความร่วมมือมากหรือน้อยจากชุมชน การไม่ยอมรับการไม่มีศรัทธาต่อสถาบันการศึกษาจะเป็นปัญหาอุปสรรคในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้

7) การระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในสถานศึกษา และชุมชนทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและทำให้ชุมชนสามารถเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของตนเองทำให้มีสิ่งที่มีคุณค่าเกิดขึ้นในชุมชนประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้นการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่รวบรวมทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งทรัพยากรทางสังคมของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.5.2 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545:32) ได้กำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาด้านทรัพยากร โดยระดมทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาโดยยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยได้กำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

- 1) จัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน
- 2) สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นในการร่วมมือกันระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษา
- 3) ร่วมกันแสวงหาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการระดมทรัพยากร
- 4) ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ให้การสนับสนุนการศึกษาด้านทรัพยากร โดยการประกาศเกียรติคุณและเผยแพร่ต่อสาธารณชน
- 5) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ
- 6) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ทั้งในสังกัด

และนอกสังกัด สถาบันศาสนาและหน่วยงานอื่นๆ

3.5.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 37 - 38) ได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ 1 ปี 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน เป็นกลยุทธ์หลัก 5 กลยุทธ์ ได้แก่

- 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี คล่องตัว มีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม
- 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ
- 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับ ให้เป็นมืออาชีพมีทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
- 4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 5) ระดมทรัพยากรกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์เข้มแข็งอันเกิดจากพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรประชาสังคมในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนาและกำหนดกระบวนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 5 ระดมทรัพยากรกำลังสร้างภาคีเครือข่าย อุปถัมภ์เข้มแข็ง ดังนี้
 - (1) จัดทำแฟ้มข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่แสดงให้ผู้อุปถัมภ์ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาตนเองของโรงเรียน
 - (2) ประชาสัมพันธ์ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน ภาครัฐบาล และรัฐวิสาหกิจผ่านสื่อโฆษณาต่าง ๆ
 - (3) ส่งจดหมายเชิญชวนบุคคลและหน่วยงานหรือองค์กรร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์แก่โรงเรียนของการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันเพื่อให้ภาคธุรกิจหรือผู้ปกครองพิจารณาเป็นผู้อุปถัมภ์แก่โรงเรียน
 - (4) จัดกิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรับทราบหลักการของการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันเพื่อให้ภาคธุรกิจหรือผู้ปกครองพิจารณาเป็นผู้อุปถัมภ์แก่โรงเรียน
 - (5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ บุคลากร หน่วยงาน องค์กรที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน
 - (6) ร่วมมือกับผู้อุปถัมภ์จัดทำแผนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนิเทศติดตามกำกับผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

(7) ประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนและผู้อุปถัมภ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

(8) บริหารทรัพย์สินที่ได้รับจากผู้อุปถัมภ์อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งเน้นผลงานการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก

(9) นำเสนอผลงานการดำเนินงานต่อผู้อุปถัมภ์และสาธารณชนเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

(10) ประสานขอความร่วมมือในการใช้แหล่งข้อมูล

สรุป ได้ว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินจากทุกฝ่ายมาใช้จัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ค่าใช้จ่ายตกเป็นภาระของรัฐมากเกินไปและนโยบายการจัดการศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยเฉพาะทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาจากชุมชนซึ่งมีความสำคัญยิ่งในการนำมาใช้ประโยชน์ในทางการบริหารและการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถือเป็นแนวคิดใหม่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ชานาญ วัฒนะ (2529:432 – 508) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนไม่มีงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนทรัพยากรในชุมชนประเภทบุคคลบางกลุ่มที่เชิญมาเป็นวิทยากร และปัญหาในระดับมาก คือทรัพยากรประเภทบุคคลบางกลุ่มไม่มีเวลาว่างพอที่จะให้ความช่วยเหลืองานวิชาการ ครูประสบปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาในระดับมากที่สุดไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาระดับมากคือเมื่อใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องรับผิดชอบมากขึ้น

สมลักษณ์ ภูคำแสน (2540: 99) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมกับการบริหารและการจัดการศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารทั่วไป ด้านการกำหนดนโยบาย การอำนวยการประสานงาน การรายงานผลและการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดองค์การ การแบ่งสายงานและการบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง งานวิชาการชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมาก ในเรื่องการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน การหาทุนให้นักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับงานด้านอาคารสถานที่ เพื่อการประชุม การประกอบพิธีกรรม และการบำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก มีเฉพาะเรื่องการควบคุมและการประเมินผลการใช้อาคารเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

พวงรัตน์ วิทย์ตมาภรณ์ (2541. อ้างในวิลาสินี เทพวงศ์ 2547: 34-35) ศึกษาเรื่องการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์ ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดคือ พิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่ชุมชนจัดขึ้น วิธีการที่ครูผู้สอนนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุดคือ นำนักเรียนออกไปศึกษาและร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์มากที่สุดในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรักและผูกพันในท้องถิ่นของตน ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นมีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดในด้านขาดแคลนงบประมาณ การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในด้านประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนและประโยชน์ของแหล่งความรู้ในชุมชน ไม่แตกต่างกัน โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาอุปสรรคในการนำแหล่งความรู้ในชุมชน มาใช้ใน เรียนการสอนแตกต่างกัน

พนิจดา วีระชาติ (2542:42) ได้กล่าวถึงปัญหาในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการศึกษาดังนี้ การจะใช้ประโยชน์โดยตรงของทรัพยากรธรรมชาติต่อการศึกษา บางครั้งก็มีขีดจำกัดไม่สามารถกระทำได้ เช่น สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนดูให้นักเรียนศึกษาอยู่ห่างไกลเกินไป โรงเรียนขาดยานพาหนะหรือทุนรอนที่จะน่านักเรียนไปทัศนศึกษาได้ก็จำเป็นที่จะต้องใช้สื่อจำลองมาให้ศึกษาแทน เช่นภาพยนตร์ ฟิล์มสกริป สไลด์ รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น

กฤษณา สว่างแสง (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการในสภาพปัจจุบันมีการนำ

ทรัพยากรท้องถิ่นทั้ง 4 ประเภท คือ ทรัพยากรทางบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น และทรัพยากรทางสังคมมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการบริหารงานวิชาการในสภาพปัจจุบันมีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง หรือระดับน้อยที่สุดและมีความต้องการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบันมีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีความต้องการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด 4) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ในสภาพปัจจุบันมีการนำทรัพยากรท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางและมีความต้องการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียนในสภาพปัจจุบันมีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับน้อยที่สุด และมีความต้องการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 116-118) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management) พบว่าจากอดีตที่ผ่านมาผู้ปกครองและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งเป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษา มีส่วนร่วมในการบริจาคและหาทรัพยากรสนับสนุน โรงเรียน ทำการประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

ทัศนีย์ เบญจจิตลารักษ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลเพื่อจัดการศึกษาว่า การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ในงานวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยมีการใช้ในลักษณะการขอคำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะและเชิญร่วมเป็นกรรมการวางแผนและพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรบุคคลมีอยู่น้อยและอยู่ห่างไกล

รายงานการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2543) เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา (ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ของการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ อยู่ในปริมาณที่สูงโดยเข้าร่วมบริจาคทรัพย์สินและอุปกรณ์อื่นให้แก่สถานศึกษา

เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น ให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน จัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนโรงเรียนและการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการภายในของชุมชนด้วยตนเอง เพื่อชุมชนจะได้คำนึงถึงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา

ภายิต บุญมงคล (2544: 82-83) ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่าการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกประเภทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก อยู่ในระดับปานกลาง และไม่แตกต่างกัน ยกเว้นประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองใช้มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอรอบนอก ปัญหาสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนมัธยม ได้แก่ ความจำกัดของงบประมาณ ความจำกัดเวลาในการดำเนินการ และโรงเรียนกับชุมชนขาดการวางแผนร่วมกัน ข้อเสนอแนะสำคัญในการแก้ไขปัญหการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ โรงเรียนกับชุมชนควรวางแผนร่วมกัน โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนควรทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้บุคลากรในโรงเรียนรับทราบและโรงเรียนควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ไว้

อรวรรณ หอมขจร (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ พบว่ามีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาหลักสูตรโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมคิด ร่วมจัดทำ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นของท้องถิ่นและมีศักยภาพสำหรับปัญหาที่พบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม คือการจัดให้มีเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

จารุมาศ บุญอินทร์ (2546 : 102-104) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าในด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การยืมวัสดุอุปกรณ์ของชุมชนและโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียง การจัดกิจกรรมวันสำคัญ การพัฒนาหมู่บ้าน โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน การรณรงค์ป้องกันด้านต่าง ๆ ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนชุมชน ด้านเกษตร ได้แก่ ครู ผู้ปกครองและชุมชนพัฒนาร่วมกันว่าควรให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในท้องถิ่นโดยให้นักเรียนช่วยผู้ปกครองทำการเกษตร โรงเรียนให้นักเรียนทำสวนเกษตรโดยโรงเรียนเก็บผลผลิตในโรงเรียนเป็นรายได้เข้าโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านเป็นวิทยากรภายนอกของโรงเรียน ด้านอุตสาหกรรม ได้แก่พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ดูโรงงานสถานประกอบการ ด้านหัตถกรรม ได้แก่การจัดการเรียนรู้โดยเชิญวิทยากรภายนอกที่อยู่ในชุมชน

หรือชุมชนจัดหามาให้หากมีงบประมาณเป็นค่าตอบแทนวิทยากรภายนอกโรงเรียนจะเชิญวิทยากรภายนอกสถานศึกษามาสอนที่โรงเรียน ด้านอื่น ๆ ได้แก่ร้านค้าชุมชน มีการรวมกลุ่มจัดขึ้นเป็นศูนย์สาธิตโดยโรงเรียนจะพานักเรียนไปศึกษา สำหรับวิทยากรบุคคลภายนอกโรงเรียน ได้แก่ วิทยากรบุคคลภายนอกซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยเชิญวิทยากรมาสอนด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน การให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน มีกิจกรรม คือกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาและข้อจำกัดความต้องการของชุมชน โดยสร้างจิตสำนึกของชุมชน ต่อการจัดการศึกษาเพื่อลูกหลานการสร้างความพร้อมของชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืน กระบวนการดำเนินการ ได้แก่ การเยี่ยมบ้านเพื่อให้ทราบปัญหาของชุมชน การประชุมกลุ่มย่อย (คณะกรรมการ) การประชุมกลุ่มใหญ่ (ชุมชน, ผู้ปกครอง) การให้การศึกษาโดยผ่านผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ถ่ายทอดต่อการให้การศึกษาโดยเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุด จดหมายข่าว การให้การศึกษาโดยเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าวและจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็กและของโรงเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546 ก) ได้ศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนจัดหาเงินทุนและสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ช่วยติดตามตรวจสอบ และสอดส่องความประพฤติของนักเรียน จัดหาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสรรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ร่วมการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความคิดเห็นว่า ผู้ปกครอง ชุมชน ควรให้ความร่วมมือด้านแหล่งเรียนรู้และวิทยากรท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก คือร่วมทำนโยบายเพื่อการวางแผนดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละปี มีส่วนร่วมในระดับมาก คือ กิจกรรมของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการและมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546 ข) ได้ศึกษาศักยภาพและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่าย พบว่าชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ช่วยติดตาม ตรวจสอบและสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดหาเงินทุนและสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ร่วมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนา

ด้านการศึกษ จัดหาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสรรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546 ค) พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ คือสนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนศึกษาดูงานในสถานประกอบการและให้คำปรึกษาแนะนำ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย พบว่าชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชิญบุคคลตัวอย่างมาเป็นวิทยากร

ปารวี เจริญยศ (2548: 118-120) ได้ศึกษากลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า 1) กลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมตามทัศนะของตัวแทนชุมชน เห็นว่ามีระดับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบกลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมจำแนกตามทัศนะของตัวแทนชุมชนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญเกี่ยวกับกลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ควรมีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนเข้าใจถึงประโยชน์ที่นักเรียนและชุมชนจะได้รับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อควมมีศรัทธาของชุมชน และควรมีการส่งเสริมครูเป็นกรรมการที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำทางวิชาการแก่ชุมชน

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สมิท (Smith, 1971:2377 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผนและการพัฒนาการศึกษา พบว่าคณะกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และประชาชนมีความต้องการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา ส่วนคณะกรรมการจากประชาชนไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการฝ่ายเดียวโดยที่คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมเห็นหรือรับรู้ และคณะกรรมการศึกษาผู้บริหารโรงเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมมากหากได้มีคณะกรรมการมีความเข้าใจและร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

คิง (King: 1593 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนและความสัมพันธ์ในสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสามารถลดความแตกต่างของชุมชน โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีการประชาธิปไตย ให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเขาได้วิเคราะห์ผลการวิจัยของบุคคลอื่นได้วิจัยไว้แล้ว 3 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าหากให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม จะทำให้เขามีความรู้สึกว่าเขาจะต้องรักษาคุณนั้นไว้ ถ้าให้เขามีโอกาสเข้าร่วมจะมีการปฏิบัติตามกฎมากขึ้นและถ้าบุคคลได้เข้าไปเกี่ยวกับการตัดสินใจและการดำเนินงานของโรงเรียนความแตกต่างจะน้อยลง

แอก ไควรี (Aguirec 1994:2999 - A) ได้ศึกษาเรื่องความช่วยเหลือภาคเอกชนต่อหลักสูตรอาชีวศึกษาโดยมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติทางการเรียนการสอนวิชาชีพ พบว่า ภาคเอกชนส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ การสนับสนุนด้านวัสดุเครื่องมือ เครื่องจักร และการให้การฝึกอบรม

มาร์ค เบรย์ (Mark Bray, อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ :2542) ได้ศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษา บทบาทของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน พบว่าแม้รัฐบาลจะเน้นหลักในการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการศึกษา แต่การสนับสนุนด้านการเงินของชุมชนเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา โดยประเทศที่รัฐบาลกลางไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการศึกษาได้เต็มที่ ทรัพยากรของชุมชนจะเป็นสิ่งทดแทนที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากจะช่วยเพิ่มทรัพยากรเพื่อการศึกษาและลดภาระของรัฐบาลแต่ในบางครั้งการวางแผนเกี่ยวกับโครงการที่เป็นความริเริ่มของชุมชนที่มีอยู่จำกัดไม่เหมาะสมและอาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางสังคม

จากแนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบของงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องสร้างเครือข่ายในชุมชน ให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสและหาวิธีการที่จะทำให้ประชาชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องระดมทรัพยากรบุคคล เงินทุน และทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการในการระดมทรัพยากร จากแนวคิด ข้อค้นพบของนักวิชาการและจากนโยบายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 ดังนี้ คือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 บทบัญญัติว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา แนวทางการดำเนินงานระดมทรัพยากรและการลงทุน ทางด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทุกภาคส่วน มาใช้ในการจัดการศึกษา ของศูนย์ปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545:32) นโยบายการปฏิบัติของศูนย์บริหารโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548:39 – 58) สรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูล แหล่งทรัพยากรของสถานศึกษา และชุมชน
2. การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ ในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน
3. การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น
4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา
5. การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

ปรากฏตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ภาพที่ 1.1 ดังกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษา ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 208 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 624 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 79 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 237 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน(อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ 2548:51) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียน มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นของสถานศึกษาแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) โดยจำแนกระดับการปฏิบัติ เป็น 5 ระดับ และมีค่าคะแนนดังนี้

ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

ระดับการปฏิบัติ มาก เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับการปฏิบัติ น้อย เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

มีจำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

2.2 การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

2.2.1 การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ให้คำปรึกษา

2.2.2 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ ตรวจสอบว่าแบบสอบถามครอบคลุมขอบเขตของงานวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่และตรวจสอบสำนวนภาษา และแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหาและสำนวนภาษา

2.2.4 ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้

2.2.5 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลอง ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน จาก 10 โรงเรียน ใช้แบบสอบถามจำนวน 30 ชุด

2.2.6 การ หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาลงรหัสเพื่อคำนวณหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97 ส่วนคำถามแบบเลือกตอบพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ขอนหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 79 โรงเรียน ๆ ละ 3 ชุด รวมทั้งสิ้น 237 ชุด พร้อมกำหนดวันเวลาการรับแบบสอบถามคืนและประสานการรับแบบสอบถามคืนตามกำหนดนัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการหาความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ทางเดียว (Oneway ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe's test)

การกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล ใน 5 ระดับดังนี้
(ประพัฒน์ จำปาไทย 2530 : 29 – 30)

การแปลความหมายของข้อมูล	
คะแนนเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1.00 – 1.49	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
4.50 – 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4.3 ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา
ประธานกรรมการและผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนทั้งสิ้น 237 คน
จาก 79 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน ใช้แบบสอบถามจำนวน 237 ฉบับ สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน
ได้ทั้งสิ้น 225 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.94 ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พบว่า
มีความสมบูรณ์ทุกฉบับจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน
ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ
การจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ
ขนาดของโรงเรียนและที่ตั้งของโรงเรียน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ขนาดของโรงเรียน		
1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คนลงมา)	99	44.00
1.2 โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน)	111	49.33
1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป)	15	6.67
รวม	225	100
2. ที่ตั้งของโรงเรียน		
2.1 ในเขตเทศบาล	24	10.67
2.2 ในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	156	69.33
2.3 ในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา)	45	20.00
รวม	225	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตามขนาดของโรงเรียนจำนวนมากที่สุดคือโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 49.33 รองลงมาได้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 44.00 และโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 6.67 และจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) ร้อยละ 69.33 รองลงมา คือโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) ร้อยละ 20.00 และโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล ร้อยละ 10.67

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2**

ในส่วนนี้จะนำเสนอผล การวิเคราะห์การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม
และรายละเอียดของแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของ
สถานศึกษาและชุมชน 2) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจาก
ชุมชน 3) การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น 4) การสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา 5) การบริหารทรัพยากร
อย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ตารางที่ 4.2 - 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร
จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

ด้าน	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัด การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	การปฏิบัติ		
		X	SD	ระดับ
1. การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากร ของสถานศึกษาและชุมชน		3.58	0.62	มาก
2. การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือ ระดมทรัพยากรจากชุมชน		3.70	0.65	มาก
3. การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น		3.53	0.70	มาก
4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา		3.80	0.63	มาก
5. การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา		3.88	0.63	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.70	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่าการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมสถานศึกษา
มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับ
การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีการปฏิบัติในระดับสูงสุดในด้านการบริหารทรัพย์สิน
อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.88, SD=0.63$) รองลงมา
ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา
($\bar{X} = 3.80, SD=0.63$) และด้านที่มีการปฏิบัติในลำดับสุดท้ายได้แก่ การระดมทรัพยากรบุคคล
ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.53, SD=0.70$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจาก
ท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่ง
ทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน

รายการ	การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่ง ทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน	การปฏิบัติ		
		\bar{X}	SD	ระดับ
1	การศึกษาสภาพพื้นฐานของสถานศึกษาและชุมชน ด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป ศักยภาพ ความต้องการ แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่นและแนวทางการจัดการ ศึกษาเป็นต้น	3.88	0.65	มาก
2	การศึกษาสภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลงานและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน	3.83	0.69	มาก
3	การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การเรียน การวิจัยในชั้นเรียน	3.82	0.76	มาก
4	การศึกษาสภาพการบริหารจัดการในด้านสภาพและ บรรยากาศการเรียนรู้ ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับผู้ปกครองและชุมชน	3.98	0.69	มาก
5	การศึกษาและดูแลติดตามผลการปฏิบัติงานในด้าน คุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน	3.88	0.72	มาก
6	การจัดทำข้อมูล/ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน	3.62	0.86	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่ง ทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน	การปฏิบัติ		
		\bar{X}	SD	ระดับ
7.	การจัดทำข้อมูล/ทะเบียนทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น น้ำตก ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น	3.24	0.96	ปานกลาง
8.	การจัดทำข้อมูล/ทะเบียน โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถให้นักเรียนไปศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ เช่น วนอุทยาน โบราณสถาน ศาสนสถาน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น	3.12	0.69	ปานกลาง
9.	การจัดทำข้อมูล/ทะเบียนทรัพยากรทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม คนตรี ที่เป็นเอกลักษณ์ และค่านิยมของท้องถิ่น	3.29	0.93	ปานกลาง
10.	การจัดเก็บข้อมูลชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่นไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีระบบ และสะดวกต่อการค้นหา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์	3.10	0.86	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		3.58	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, $SD=0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อย พบว่ารายการที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่ การศึกษาสภาพการบริหารจัดการในด้านสภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ประกอบการและชุมชน ($\bar{X}=3.98$, $SD=0.69$) รองลงมาได้แก่ การศึกษาและดูแลติดตามผลการปฏิบัติงานในด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.86$) และการศึกษาสภาพพื้นฐานของสถานศึกษาและชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป ศักยภาพ ความต้องการ แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่นและแนวทางการจัดการศึกษา เป็นต้น ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.65$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่ การจัดทำข้อมูลทะเบียน โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถให้นักเรียนไปศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ เช่น วนอุทยาน โบราณสถาน ศาสนะสถาน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ($\bar{X}=3.12$, $SD=0.69$) และรายการการจัดเก็บข้อมูลชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่นไว้ในสื่อ รูปแบบต่างๆ อย่างมีระบบ และสะดวกต่อการค้นหา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ($\bar{X}=3.10$, $SD=0.86$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากร
จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการ
ร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน

รายการ	การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ ในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน	การปฏิบัติงาน		
		\bar{X}	SD	ระดับ
1. การระดมข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนให้ชัดเจนและจัดอบรม ให้ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ที่มีต่อโรงเรียน แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย		3.59	0.78	มาก
2. การกำหนดบทบาทของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน ของชุมชน จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ของชุมชนเพราะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ชุมชน จะต้องรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าหรือ ความหลังของโรงเรียน		3.69	0.79	มาก
3. การเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วน ร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา		3.96	0.78	มาก
4. การชี้แจงถึงความจำเป็นและข้อจำกัดต่าง ๆ ของ โรงเรียนแก่ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและให้ความ ช่วยเหลือในด้านทรัพยากรการศึกษาแก่โรงเรียน	3.98	0.74	มาก	
5. การจัดทำโครงการระดมทรัพยากรจากชุมชนและ ท้องถิ่นร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจในการระดม ทรัพยากรการศึกษา		3.68	0.89	มาก
6. การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองตลอดจนชุมชนอย่างต่อเนื่อง		3.88	0.76	มาก
7. การจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นผู้มีส่วนได้เสียให้การสนับสนุน		3.67	0.83	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจ ในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน	การปฏิบัติ		
		\bar{X}	SD	ระดับ
8.	การจัดกิจกรรม ปลุกจิตสำนึกให้เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญในความเป็นเจ้าของ โรงเรียนแก่ชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อสถานศึกษา	3.70	0.80	มาก
9.	การแนะนำเรื่องการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริหารทรัพย์สิน และงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน	3.27	0.99	ปานกลาง
10.	การประกาศเกียรติคุณผู้ให้การสนับสนุน ทรัพยากรการศึกษาแก่โรงเรียนและเผยแพร่ต่อ สาธารณชนโดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุ กระจายเสียงหรือหนังสือพิมพ์ เป็นต้น	3.63	0.93	มาก
รวมเฉลี่ย		3.70	0.65	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการสร้าง ความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD=0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อยพบว่ารายการที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่ การชี้แจงถึงความจำเป็นและข้อจำกัดต่างๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและให้ความช่วยเหลือในด้านทรัพยากรการศึกษาแก่โรงเรียน ($\bar{X} = 3.98, SD=0.74$) รองลงมา ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.96, SD=0.78$) และการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองตลอดจนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.88, SD=0.76$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่ปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่ การแนะนำเรื่องการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริหารทรัพย์สินและงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.27, SD=0.99$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 ในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น

รายการ	การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น	การปฏิบัติงาน		
		\bar{X}	SD	ระดับ
1.	การร่วมวางแผนกับชุมชนในการสรรหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยาการที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น	3.57	0.94	มาก
2.	การแต่งตั้งคณะกรรมการแสวงหาภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา	3.38	0.93	ปานกลาง
3.	การจัดทำข้อมูลและจำแนกแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับหลักสูตร เช่น วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา และศิลปะ ป่าไม้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านชีววิทยาและ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น	3.49	0.92	ปานกลาง
4.	การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสาขาต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียน การสอนและการจัดกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ	3.53	0.91	มาก
5.	การประสานงานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา กับ สถานศึกษา บุคคล องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ท้องถิ่น	3.46	0.90	ปานกลาง
6.	การเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นมา ให้ความรู้แก่นักเรียนเช่น สถานีอนามัย สถานีตำรวจ สถานประกอบการ สำนักงานเทศบาล เป็นต้น	3.57	0.82	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่น	การปฏิบัติ		
		\bar{x}	SD	ระดับ
7.	การระดมเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์จากชุมชนและ ท้องถิ่นเพื่อนำมาส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพอนามัย ของนักเรียน เช่น โครงการอาหารกลางวัน บริการ น้ำดื่มในโรงเรียน กิจกรรมการแข่งขันกีฬา การจัด กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น	3.82	0.83	มาก
8.	การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษา ของนักเรียนและสงเคราะห์นักเรียนที่มีความขาดแคลน ปัจจัยการเรียนและทุนทรัพย์การศึกษา	3.27	1.07	ปานกลาง
9.	การระดมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินทุน สื่ออุปกรณ์ การศึกษา เทคโนโลยี เป็นต้น จากชุมชนเพื่อนำมา ใช้ในการเรียนการสอน	3.56	0.98	มาก
10.	การนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน โดยการสอบถามบันทึกข้อมูลและฝึกปฏิบัติจริง เพื่อได้รับประสบการณ์ตรง	3.65	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย		3.53	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่น ๆ จากท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53, SD=0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อย พบว่ารายการที่มีการปฏิบัติสูงสุดได้แก่ การระดมเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์จากชุมชนและท้องถิ่นเพื่อนำมาส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน เช่น โครงการอาหารกลางวัน บริการน้ำดื่มในโรงเรียน กิจกรรมการแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น ($\bar{X}=3.82, SD=0.83$) รองลงมาได้แก่ การนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการสอบถามบันทึกข้อมูลและฝึกปฏิบัติจริง เพื่อได้รับประสบการณ์ตรง ($\bar{X}=3.65, SD=0.85$) และการร่วมวางแผนกับชุมชนในการสรรหาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยาการที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.57, SD=0.94$) และการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียนเช่น สถานีอนามัย สถานีตำรวจ สถานประกอบการ สำนักงานเทศบาล เป็นต้น ($\bar{X}=3.57, SD=0.82$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการแสวงหาภูมิปัญญาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ($\bar{X}=3.38, SD=0.93$) และการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนและสงเคราะห์นักเรียนที่มีความขาดแคลนปัจจัยการเรียนและทุนทรัพย์การศึกษา ($\bar{X}=3.27, SD=1.07$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจาก
ท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา

รายการ	การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา	การปฏิบัติงาน		
		\bar{X}	SD	ระดับ
1. การสรรหาและเลือกบุคคลเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกับชุมชนเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการได้ตามที่กฎหมายกำหนด	4.07	0.80	มาก	
2. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชน และท้องถิ่น	3.93	0.79	มาก	
3. การจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.95	0.93	มาก	
4. การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนนอกเหนือจาก การเรียนการสอน	4.12	0.77	มาก	
5. การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุน โรงเรียน เช่น สมาคมนักเรียนเก่า สมาคมครู และผู้ปกครอง สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น	3.47	1.08	ปานกลาง	
6. การร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการพบปะกับผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน วัด กลุ่มปฏิบัติเพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ	4.10	0.73	มาก	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน กับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา	การปฏิบัติงาน		
		\bar{x}	SD	ระดับ
7.	การส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางวิทยุ กระจายเสียง การทำแผ่นปลิวโปสเตอร์ เป็นต้น	3.68	0.83	มาก
8.	การจัดกิจกรรมให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคมและ ศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ ประชาชนทั่วไปมาร่วมประชุมทำกิจกรรมต่างๆ และการฝึกวิชาชีพสำหรับประชาชน	3.45	0.92	ปานกลาง
9.	การกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ใหม่แก่ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนและประเมินผล กิจกรรมชุมชน	3.37	0.91	ปานกลาง
10.	การกำหนดกิจกรรมให้ผู้บริหารและครูออกไป เยี่ยมเยียนบ้านนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลและร่วมมือ กับผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.91	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย		3.80	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่าการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, $SD=0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อยพบว่า รายการที่มีการปฏิบัติสูงสุดได้แก่ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.12$, $SD=0.77$) รองลงมาได้แก่ การร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการพบปะกับผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน วัด กลุ่มปฏิบัติเพื่อสาธารณประโยชน์ต่างๆ ($\bar{X}=4.10$, $SD=0.73$) และการสรรหาและเลือกบุคคลเข้าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการได้ตามที่กฎหมายกำหนด ($\bar{X}=4.07$, $SD=0.80$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่การจัดกิจกรรมให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคมและศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมาร่วมประชุมทำกิจกรรมต่างๆ และการฝึกวิชาชีพสำหรับประชาชน ($\bar{X}=3.45$, $SD=0.92$) และการกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ใหม่แก่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเมินผล กิจกรรมชุมชน ($\bar{X}=3.37$, $SD=0.91$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 ในด้านการบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสถานศึกษา

รายการ	การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัดคุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา	การปฏิบัติงาน		
		\bar{X}	SD	ระดับ
1.	การวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการใช้จ่ายงบประมาณและการใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ	3.71	0.86	มาก
2.	การเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลการใช้งบประมาณและทรัพยากรของสถานศึกษา	3.66	0.87	มาก
3.	การจัดทำหลักฐานควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และทรัพยากรของสถานศึกษาให้เป็นระบบและง่ายต่อการตรวจสอบ	4.09	0.71	มาก
4.	การร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าสอดคล้องกับแผนงานและโครงการของสถานศึกษาหรือไม่เพียงใด	3.66	0.81	มาก
5.	การระดมความคิดและความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการแสวงหาวิธีการบริหารทรัพยากรรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในสถานศึกษา	3.69	0.81	มาก
6.	การปรับปรุงแผนงานและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของท้องถิ่นและชุมชน	3.84	0.71	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	บริหารทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา	การปฏิบัติงาน		
		\bar{x}	SD	ระดับ
7.	การจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของหมวดรายจ่ายตามสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสม	3.92	0.69	มาก
8.	การจัดทำระบบบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นระบบบัญชีที่ดี ตรวจสอบได้ สามารถสะท้อนถึงต้นทุนของการจัดการศึกษาและสะดวกต่อการใช้สอย	4.01	0.72	มาก
9.	การจัดซื้อจัดจ้างเป็นระบบ ถูกระเบียบ โปร่งใส และมีหลักฐานชัดเจน สามารถตรวจสอบได้	4.22	0.70	มาก
10.	การวางแผนการใช้ การดูแลควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินการใช้ทรัพยากร การศึกษาให้ตรงกับคุณลักษณะ ประหยัด คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ	4.02	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย		3.88	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่าการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการบริหารทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88, SD=0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อยพบว่ารายการที่มีการปฏิบัติสูงสุดได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นระบบ ถูกระเบียบ โปร่งใส และมีหลักฐานชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{x}=4.22, SD=0.70$) รองลงมาได้แก่ การจัดทำหลักฐานควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และทรัพยากรของสถานศึกษาให้เป็นระบบและง่ายต่อการตรวจสอบ ($\bar{x}=4.09, SD=0.71$) และการวางแผนการใช้ การดูแลควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินการใช้ทรัพยากร การศึกษาให้ตรงกับคุณลักษณะประหยัด คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=4.02, SD=0.74$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลการใช้งบประมาณและทรัพยากรของสถานศึกษา ($\bar{x}=3.66, SD=0.87$) และการร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าสอดคล้องกับแผนงานและโครงการของสถานศึกษาหรือไม่เพียงใด ($\bar{x}=3.66, SD=0.81$)

**ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
ดังปรากฏ ตามตารางที่ 4.8 - 4.13**

ในส่วนนี้จะนำเสนอ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติ ในการ
ระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ANOVA)
และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe's test) ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติ ในการระดมทรัพยากรจาก
ท้องถิ่น จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

3.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติ ในการระดมทรัพยากรจาก
ท้องถิ่น จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

3.1 ผลการเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังตารางที่ 4.8-4.9

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น
เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่			รวม		
	ด้าน	X	S.D. ระดับ	X	S.D. ระดับ	X	S.D. ระดับ	X	S.D. ระดับ	X	S.D. ระดับ	
1. การศึกษาสภาพ แวดล้อมจัดทำข้อมูล แหล่งทรัพยากร ฯ	3.49	0.59	ปานกลาง	3.61	0.61	มาก	3.89	0.79	มาก	3.58	0.62	มาก
2. การสร้างความ ตระหนักแรงจูงใจ ในการระดมทรัพยากร	3.62	0.62	มาก	3.74	0.59	มาก	3.97	1.09	มาก	3.70	0.65	มาก
3. การระดม ทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.47	0.66	ปานกลาง	3.59	0.65	มาก	3.51	1.18	มาก	3.53	0.70	มาก
4. การสร้างความ สัมพันธ์ที่ีระหว่าง โรงเรียนและชุมชน	3.73	0.59	มาก	3.85	0.63	มาก	3.96	0.90	มาก	3.80	0.63	มาก
5. การบริหารทรัพย์สิน อย่างประหยัดคุ้มค่า	3.80	0.63	มาก	3.95	0.60	มาก	3.95	0.77	มาก	3.88	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	3.62	0.56	มาก	3.75	0.52	มาก	3.86	0.88	มาก	3.70	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่าการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยรวมสถานศึกษาทุกขนาดมีการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, $SD=0.57$) เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่โรงเรียนขนาดใหญ่ ($\bar{X}=3.86$, $SD=0.88$) รองลงมาได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.52$) ส่วนโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.63$) รองลงมา ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X}=3.80$, $SD=0.63$) และการสร้างความตระหนักแรงจูงใจในการระดมทรัพยากร ($\bar{X}=3.70$, $SD=0.65$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายได้แก่การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาและวิทยาการอื่นๆ จากท้องถิ่น ($\bar{X}=3.53$, $SD=0.70$)

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความแตกต่างการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ด้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การศึกษาสภาพแวดล้อม และจัดทำข้อมูลแหล่ง ทรัพยากร ฯ	ระหว่างกลุ่ม	2.39	2	1.20	3.21	0.04
	ภายในกลุ่ม	82.76	222	0.37		
	รวม	85.15	224			
2. การสร้างความตระหนัก และแรงจูงใจในการร่วมมือ ระดมทรัพยากรจากชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.93	2	0.97	2.31	0.10
	ภายในกลุ่ม	92.70	222	0.42		
	รวม	94.63	224			
3. การระดมเงินทุน ทรัพยากร บุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่นๆจากท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	0.88	2	0.44	0.90	0.41
	ภายในกลุ่ม	107.99	222	0.49		
	รวม	108.87	224			
4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.09	2	0.55	1.37	0.26
	ภายในกลุ่ม	88.87	222	0.40		
	รวม	89.96	224			
5. บริหารทรัพย์สินอย่าง ประหยัดคุ้มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.33	2	0.66	1.69	0.19
	ภายในกลุ่ม	87.07	222	0.39		
	รวม	88.40	224			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	1.30	2	0.65	2.02	0.13
	ภายในกลุ่ม	71.15	222	0.32		
	รวม	72.45	224			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชนเท่านั้น ที่มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น

3.2 ผลการเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน ดังตารางที่ 4.10-4.1

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจาก
ท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน	เขตเทศบาล			เขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ)			เขต อ.บ.ต.(ภูเขา)			รวม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. การศึกษาสภาพ แวดล้อมจัดทำข้อมูล แหล่งทรัพยากร ฯ	3.40	0.51	ปาน	3.65	0.62	มาก	3.42	0.63	ปาน	3.58	0.62	มาก
2. การสร้างความ ตระหนักแรงจูงใจ ในการระดมทรัพยากร	3.59	0.61	มาก	3.78	0.62	มาก	3.49	0.72	ปาน	3.70	0.65	มาก
3. การระดมทรัพยากร บุคคล ภูมิปัญญา จากท้องถิ่น	3.45	0.61	ปาน	3.68	0.65	มาก	3.08	0.71	ปาน	3.53	0.70	มาก
4. การสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	3.58	0.60	มาก	3.88	0.63	มาก	3.65	0.61	มาก	3.80	0.63	มาก
5. การบริหารทรัพย์สิน อย่างประหยัดคุ้มค่า	3.81	0.60	มาก	3.94	0.61	มาก	3.37	0.70	มาก	3.88	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	3.56	0.55	มาก	3.79	0.55	มาก	3.47	0.57	ปานกลาง	3.70	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.10 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนโดยรวม
 พบว่าสถานศึกษาทุกประเภทที่ตั้งมีการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาจากท้องถิ่นอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X}=3.70$, $SD=0.57$) และเมื่อพิจารณาตามที่ตั้งของสถานศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีการปฏิบัติใน
 การระดมทรัพยากรในระดับสูงสุดได้แก่โรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) ($\bar{X}=3.79$, $SD=0.55$)
 รองลงมาได้แก่โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล ($\bar{X}=3.56$, $SD=0.55$) และโรงเรียนที่มีการปฏิบัติในการ
 ระดมทรัพยากรอยู่ในระดับสุดท้ายได้แก่โรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) ($\bar{X}=3.47$, $SD=0.57$)
 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่ด้านการบริหาร
 ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.63$)
 รองลงมาได้แก่ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่
 สถานศึกษา ($\bar{X}=3.80$, $SD=0.63$) และด้านการสร้าง ตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดม
 ทรัพยากรจากชุมชน ($\bar{X}=3.70$, $SD=0.65$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้าย
 ได้แก่ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา และวิทยาการอื่นจากท้องถิ่น ($\bar{X}=3.57$, $SD=0.70$)

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความแตกต่างในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การศึกษาสภาพแวดล้อม และจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากร ฯ	ระหว่างกลุ่ม	2.79	2	1.39	3.75	0.02
	ภายในกลุ่ม	82.37	222	0.37		
	รวม	85.15	224			
2. การสร้างความตระหนัก และแรงจูงใจในการร่วมมือ ระดมทรัพยากรจากชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	3.37	2	1.69	4.10	0.02
	ภายในกลุ่ม	91.25	222	0.41		
	รวม	94.63	224			
3. การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิชาการ และอื่นๆจากท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	12.71	2	6.35	14.67	0.00
	ภายในกลุ่ม	96.16	222	0.43		
	รวม	108.87	224			
4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนฯ	ระหว่างกลุ่ม	3.26	2	1.63	4.18	0.02
	ภายในกลุ่ม	86.70	222	0.39		
	รวม	89.96	224			
5. การบริหารทรัพยากรสินอย่าง ประหยัดคุ้มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุด	ระหว่างกลุ่ม	1.64	2	0.82	2.10	0.12
	ภายในกลุ่ม	86.76	222	0.39		
	รวม	88.40	224			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	3.93	2	1.96	6.32	0.00
	ภายในกลุ่ม	68.98	222	0.31		
	รวม	72.90	224			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าโดยรวมสถานศึกษาทุกประเภทที่ตั้งมีการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ในตอนต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติแตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน 2) ด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่นและ 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe's) ดังตารางที่ 4.12 – 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย
เขต 2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน	เขตเทศบาล	เขตอ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	เขตอ.บ.ต.(ภูเขา)
\bar{x}	3.56	3.79	3.47
เขตเทศบาล	3.56	-	0.09
เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	3.79	-	0.32*
เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)	3.47	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนโดยรวม พบว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีค่ามากกว่าโรงเรียนที่ตั้งใน เขต อ.บ.ต. (ภูเขา) แต่ไม่พบความแตกต่างในโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) และโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูล แหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน	\bar{x}	เขตเทศบาล เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)		
		เขตเทศบาล	เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)
		3.40	3.65	3.42
เขตเทศบาล	3.40	-	0.25	0.02
เขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ)	3.65		-	0.23
เขต อ.บ.ต.(ภูเขา)	3.42			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(ภูเขา) เขตอ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) และเขตเทศบาล มีระดับการปฏิบัติในด้านการศึกษาสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน		เขตเทศบาล	เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)
	\bar{X}	3.59	3.78	3.49
เขตเทศบาล	3.59	-	0.19	0.10
เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	3.78		-	0.29*
เขตอ.บ.ต. (ภูเขา)	3.49			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีการปฏิบัติในด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการระดมทรัพยากรแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีค่ามากกว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) แต่ไม่พบความแตกต่างในโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) และโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล
ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่น จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน		เขตเทศบาล	เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)
	\bar{x}	3.45	3.68	3.08
เขตเทศบาล	3.45	-	0.23	0.37
เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	3.68		-	0.60*
เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)	3.08			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ในด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่น จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีการปฏิบัติแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีค่ามากกว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) แต่ไม่พบความแตกต่างในโรงเรียนที่ตั้งในเขตอ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) และโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ที่ตั้งโรงเรียน	\bar{x}	เขตเทศบาล	เขตอ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	เขตอ.บ.ต. (ภูเขา)
		3.58	3.88	3.65
เขตเทศบาล	3.58	-	0.30	0.07
เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)	3.88		-	0.23
เขต อ.บ.ต. (ภูเขา)	3.65			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนพบว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) เขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) และเขตเทศบาล มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น
เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังตารางที่ 4.17 – 4.18

ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

ด้านที่	ปัญหา	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1.	การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูล แหล่งทรัพยากรสถานศึกษาและชุมชน			
	1. แหล่งทรัพยากรในชุมชนมีน้อย	45	43.69	1
	2. ขาดแคลนบุคลากรในการจัดทำข้อมูล	31	30.1	2
	3. ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจาก ไม่เห็นความสำคัญ	27	2.21	3
	รวม	103	100	-
2.	การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือ ระดมทรัพยากรจากชุมชน			
	1. ชุมชนไม่มีความพร้อมในหลายๆด้าน เช่น ต้อง ประกอบอาชีพ ฐานะยากจน ขาดแรงจูงใจ	36	43.90	1
	2. ชุมชนไม่เห็นความสำคัญคิดว่าโรงเรียนเป็น ของรัฐ ดังนั้นรัฐต้องรับผิดชอบดูแลในทุกด้าน	26	31.71	2
	3. ขาดการสร้างความตระหนักให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร	20	24.39	3
	รวม	82	100	-
3.	การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยากรและอื่นๆ จากท้องถิ่น			
	1. สภาพของเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อ อำนวยในการระดมเงินทุน	60	58.25	1
	2. โรงเรียนขาดงบประมาณ ค่าตอบแทน ให้แก่วิทยากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น	22	21.36	2
	3. วิทยากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดทักษะ ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน	21	20.39	3
	รวม	103	100	-

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ด้านที่	ปัญหา	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
4.	การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา			
1.	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเวลาว่างของชุมชนและสถานศึกษา ไม่ตรงกัน	57	48.31	1
2.	เขตบริการของโรงเรียนกว้างมาก มีหลายหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียน	34	28.81	2
3.	มีปัญหาด้านการสื่อสารเนื่องจากชุมชนเป็นชาวเขาเผ่า ต่าง ๆ ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้	27	22.88	3
	รวม	118	100	-
5.	การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา			
1.	ไม่มีการวางแผนการใช้ทรัพยากร	25	36.23	1
2.	ไม่มีความตระหนักในเรื่องการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม เนื่องจากไม่มีการชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน	23	33.33	2
3.	ความต้องการใช้ทรัพยากรมีมากขึ้นเนื่องจากเป็นช่วงที่โรงเรียนกำลังพัฒนาด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	21	30.44	3
	รวม	69	100	-

จากตารางที่ 4.17 ปัญหาในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่ามีปัญหา
ที่สำคัญได้แก่สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยในการระดมเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 58.25
รองลงมา ได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเวลาว่าง
ของชุมชนและสถานศึกษาไม่ตรงกัน คิดเป็นร้อยละ 48.31 ชุมชนไม่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน
เช่น ต้องประกอบอาชีพ ฐานะยากจน ขาดแรงจูงใจ คิดเป็นร้อยละ 43.90 แหล่งทรัพยากรในชุมชน
มีน้อย คิดเป็นร้อยละ 43.69 และไม่มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรคิดเป็นร้อยละ 36.23 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

ด้านที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1. การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูล				
แหล่งทรัพยากรสถานศึกษาและชุมชน				
	1. จัดตั้งทีมงาน และจัดสรรงบประมาณในการสำรวจ และจัดทำข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อไม่ให้กระทบเวลาการจัดการเรียนการสอนควรจัดทำข้อมูลในช่วงปิดเทอม	33	41.25	1
	2. ภาครัฐ หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ควรให้การส่งเสริม ด้านศิลปะ วัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น โดยร่วมกันศึกษา และจัดทำข้อมูลอย่างจริงจัง	26	32.50	2
	3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสำรวจข้อมูล โดย ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ	21	26.25	3
	รวม	80	100	-
2. การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือ				
ระดมทรัพยากรจากชุมชน				
	1. จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อ โรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	32	45.07	1
	2. จัดให้มีฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบสร้างความตระหนัก โดยตรง และ โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามความต้องการของชุมชน	24	33.80	2
	3. พัฒนาส่งเสริมอาชีพในชุมชนให้มั่นคง	15	21.13	3
	รวม	71	100	-

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ด้านที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
3.	การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่นๆ จากท้องถิ่น			
1.	จัดอบรมวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน	73	70.19	1
2.	จัดหางบประมาณเป็นค่าตอบแทนวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น	20	19.23	2
3.	ผู้บริหารใช้ความสามารถพิเศษเฉพาะตัวในการนำ ชุมชน นักธุรกิจ องค์กรต่าง ๆ และหน่วยงาน ภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา	11	10.58	3
	รวม	104	100	-
4.	การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา			
1.	ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายโดยใช้วิธีการ ให้นักเรียนเป็นผู้บอกข่าวกิจกรรมของโรงเรียน แก่ผู้ปกครองหรือใช้เสียงตามสายของหมู่บ้าน และ ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน	40	36.36	1
2.	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเข้าพบปะ ผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชน	38	34.55	2
3.	สร้างความศรัทธา การยอมรับจากชุมชน โดยจัด การศึกษาให้มีคุณภาพตามความต้องการของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด การ ศึกษาอย่างแท้จริง	32	29.09	3
	รวม	110	100	-

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ด้านที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
5.	การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา			
1.	มีการวางแผนการใช้ทรัพย์สินของโรงเรียน ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	36	46.75	1
2.	จัดทำมาตรการการใช้ทรัพย์สินของโรงเรียน อย่างประหยัด คุ่มค่าและรณรงค์ให้ปฏิบัติ ตามมาตรการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	23	29.87	2
3.	ปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญ และ มีความรู้สึกรัก ห่วงแหนทรัพย์สินของ โรงเรียน	18	23.38	3
	รวม	77	100	-

จากตารางที่ 4.18 การศึกษาข้อเสนอแนะที่สำคัญในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่ามีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่จัดอบรมวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความรู้ความสามารถ ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.19 รองลงมาได้แก่มีการวางแผนใช้ทรัพย์สิน ของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 46.75 จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.07 จัดตั้งทีมงานและจัดสรรงบประมาณในการ สํารวจข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและดำเนินการสำรวจข้อมูลในช่วงปิดเทอม เพื่อไม่ให้กระทบเวลา ในการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 41.25 และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการให้นักเรียนเป็นผู้บอกข่าวกิจกรรมของโรงเรียนแก่ผู้ปกครองหรือใช้เสียงตามสายของ หมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชนคิดเป็นร้อยละ 36.36 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3 สรุปผลการวิจัย

2. อภิปรายผล

3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม ขนาด และที่ตั้งของสถานศึกษา

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษาในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จากโรงเรียน 208 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมจำนวน 624 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียน 79 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 237 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนค่าที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ

2) การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยการนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหาและสำนวนภาษา แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชิงราชเขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 79 โรงเรียน ๆ ละ 3 ชุด รวมทั้งสิ้น 237 ชุด พร้อมกำหนดวัน เวลา การรับแบบสอบถามคืนและประสานการรับแบบสอบถามคืนตามกำหนดหมาย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการหาความถี่ และค่าร้อยละ

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น ตามขนาดและที่ตั้งของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe's test)

3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.3 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้เป็น 3 ตอน
ดังนี้

**ตอนที่ 1 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมากทั้งห้าด้าน คือด้านการบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
ต่อสถานศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่
สถานศึกษา ด้านการสร้างภาพลักษณ์และแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน
ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน และด้าน
การระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน
และรายการ สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและ
ชุมชน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายการ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
ปานกลาง คือ มีการจัดเก็บข้อมูลชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่นไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีระบบ
มีการจัดทำข้อมูล ทะเบียน โบราณสถาน โบราณวัตถุและสถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถให้นักเรียนไป
ศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มีการจัดทำข้อมูล ทะเบียนทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีอยู่
ในท้องถิ่น และมีการจัดทำข้อมูล ทะเบียนทรัพยากรทางสังคม นอกนั้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างภาพลักษณ์และแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน
พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายการ พบว่ามีการแนะนำเรื่องการลดหย่อน
ภาษีให้แก่ผู้บริจาคทรัพย์สินและงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น
พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายการ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
4 รายการ คือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนและสงเคราะห์
นักเรียนที่มีความขาดแคลนปัจจัยการเรียนและทุนทรัพย์การศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
แสวงหาภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา มีการประสานความ

ร่วมมือในการผลิตจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา กับสถานศึกษา บุคคล องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น และมีการจัดทำข้อมูลจำแนกแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร นอกนั้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายการ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนด้านต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางและศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชน และมีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุน โรงเรียน นอกนั้นมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

2.2 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน 2) ด้านการสร้างควมตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิชาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น และ 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถาน

2.2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยรวมพบว่า โรงเรียนที่ตั้งในเขตอ.บ.ต.(ภูเขา) มีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(ภูเขา) มีค่าน้อยกว่า โรงเรียนที่ตั้งในเขตอ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) แต่ไม่พบความแตกต่างในโรงเรียนที่ตั้งในเขตอ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) กับโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล

2.2.2 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน 4 ด้านดังนี้

- 1) การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษา และชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา ทั้งสองด้านไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) ด้านการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน และด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น ทั้งสองด้านพบว่า โรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(ภูเขา) มีการปฏิบัติแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(ภูเขา) มีค่าน้อยกว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) แต่ไม่พบความแตกต่างในโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) กับโรงเรียนที่ตั้งในเขต เทศบาล

ตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่ามีปัญหาข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

3.1 ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยในการระดมเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 58.25 รองลงมา ได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเวลาว่างของชุมชนและสถานศึกษาไม่ตรงกัน คิดเป็นร้อยละ 48.31 ชุมชนไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ต้องประกอบอาชีพ ฐานะยากจนขาดแรงจูงใจ คิดเป็นร้อยละ 43.90 แหล่งทรัพยากรในชุมชนมีน้อย คิดเป็นร้อยละ 43.69 และไม่มีการวางแผนการใช้ทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ 36.23 ตามลำดับ

3.2 ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ จัดอบรมวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.19 รองลงมาได้แก่ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 46.75 จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.07 จัดตั้งทีมงานและจัดสรรงบประมาณในการสำรวจข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและดำเนินการสำรวจข้อมูลในช่วงปิดเทอม เพื่อไม่ให้กระทบเวลาในการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 41.25 และ ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการให้นักเรียนเป็นผู้บอกข่าวกิจกรรมของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง หรือใช้เสียงตามสายของหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ตามลำดับ

2. การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยดังนี้

2.1 ผลการศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม พบว่ามีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก การที่สถานศึกษามีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นอยู่ในระดับมากนั้น ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (5) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และมาตรา 58 กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถพร หอมขจร (2546: บทคัดย่อ) พบว่า มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความจำเป็นของท้องถิ่นตามศักยภาพซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ที่พบว่าชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชิญบุคคลตัวอย่างมาเป็นวิทยากร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2544 ,8) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษารวมทั้งสอดคล้องกับ งานวิจัยของจากรุมาศ บุญอินทร์ (2546:148) ที่ได้ศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ด้านการเกษตร ได้แก่ ครู ผู้ปกครองและชุมชนพัฒนาร่วมกันโดยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในท้องถิ่น ด้วยการให้นักเรียนช่วยผู้ปกครองทำการเกษตร โรงเรียนให้นักเรียนทำสวนเกษตร โดยโรงเรียนเก็บผลผลิตเป็นรายได้เข้าโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านเป็นวิทยากรภายนอกมาสอนที่โรงเรียน ด้านอื่นๆ ได้แก่ร้านค้าชุมชนมีการรวมกลุ่มจัดขึ้นเป็นศูนย์สาธิต โดยโรงเรียนจะพานักเรียนไปศึกษา การให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมกระตุ้น

คือ ส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาและข้อจำกัดความต้องการของชุมชน โดยสร้างจิตสำนึกของชุมชนต่อการจัดการศึกษา การสร้างความพร้อมของชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืน กระบวนการดำเนินการได้แก่การเยี่ยมบ้านเพื่อให้ทราบปัญหาของชุมชน ดังนั้นสถานศึกษาควรนำสิ่งดังกล่าวมาวิเคราะห์และเลือกใช้ให้เหมาะสมสำหรับเป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2.2 ผลการเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

2.2.1 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ปารวี เจริญยศ (2548:123) ได้ศึกษากลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า กลุ่มที่มีระดับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และ โรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีความแตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาซึ่งมีความทุรกันดาร ดังนั้นถึงแม้จะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ก็ตามแต่เนื่องจากความทุรกันดารของพื้นที่จึงทำให้โรงเรียนดังกล่าวมีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่โดยทั่วไป รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษเพียงแห่งเดียว ซึ่งไม่ได้นำมาแยกวิเคราะห์โดยเฉพาะ โดยได้จัดรวมไว้เป็นกลุ่มสถานศึกษาขนาดใหญ่เท่านั้น จึงทำให้ไม่ทราบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษนั้น มีการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นแตกต่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ ทั่วไปหรือไม่

แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าขนาดของโรงเรียน ไม่ได้ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาทุกขนาดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรณรงค์ให้มีการร่วมมือในการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนทั้งที่มีอยู่ในท้องถิ่น และท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีความพร้อมเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไปตามบริบทของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น

2.2.2 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) มีการปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพแวดล้อมที่ตั้งของโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) ไม่เอื้ออำนวยในการระดมทรัพยากร

จากท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความทุรกันดารของพื้นที่ และพื้นที่ภูเขาประชาชนส่วนใหญ่เป็น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างจากคนพื้นที่ราบ ทั้งด้านภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร สภาพ ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ และการนับถือศาสนา การได้รับบริการจากรัฐไม่ทั่วถึง ชีวิต ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำมาก จึงเกิดปัญหามากมายหลายประการในการระดม ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา ซึ่ง ตรงข้ามกับ โรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ)สภาพแวดล้อม โดยทั่วไปจะเอื้ออำนวยในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความสะดวกสบาย ของพื้นที่ ตลอดจนฐานะ ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่มีปัญหา ในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้โรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ) มีระดับการปฏิบัติ ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา) สอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2543:144) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) พบความแตกต่าง ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนที่ประชาชนมีฐานะปานกลางถึงร่ำรวย ผู้ปกครองจะมีความพร้อม ในการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนค่อนข้างมากกว่าโรงเรียนในแหล่งที่ประชาชนและชุมชนที่มี ฐานะด้อยกว่า ซึ่งผู้ปกครองมักจะประสบความยุ่งยากในการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน เนื่องจาก มีข้อจำกัดด้านการเงิน ความรู้ ความคิด คณะกรรมการบริหารโรงเรียนขาดทักษะและความรู้ใน การบริหารงาน ผลการจัดการเรียนการสอนไม่ดี ไม่มีโอกาสในการคัดเลือกและพัฒนาครูได้มากนัก

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านที่ตั้งของโรงเรียน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน เมื่อชุมชนมีความพร้อม ก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการระดมทรัพยากร หรือการให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

ตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาที่สำคัญได้แก่ 1) สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยในการ ระดมเงินทุน 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่องเนื่องจากเวลาว่าง ของชุมชนและสถานศึกษาไม่ตรงกัน 3) ชุมชนไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ต้องประกอบ อาชีพ ฐานะยากจน ขาดแรงจูงใจ 4) แหล่งทรัพยากรในชุมชนมีน้อย 5) ไม่มีการวางแผนการใช้ ทรัพยากร สอดคล้องกับ อรรถวรรณ หอมขจร (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแกนนำกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ พบว่าปัญหาเกี่ยวกับ

การมีส่วนร่วมคือการจัดให้มีเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล สุจินต์ ดาววีระกุล (2527:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวด หมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2527 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีภารกิจส่วนตัวและต้องประกอบอาชีพ จึงไม่มีเวลาที่จะร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ กับทางราชการได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในรูปของการบริจาคต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่สะดวกกว่าวิธีอื่น ๆ

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบข้อเสนอแนะที่สำคัญได้แก่ 1) จัดอบรมวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน 2) มีการวางแผนการใช้ทรัพย์สินของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) จัดตั้งทีมงานและจัดสรรงบประมาณในการสำรวจข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและดำเนินการสำรวจข้อมูลในช่วงปิดเทอม เพื่อไม่ให้กระทบเวลาในการจัดการเรียนการสอนของครู 5) ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการให้นักเรียนเป็นผู้บอกข่าวกิจกรรมของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง หรือใช้เสียงตามสายของหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชนสอดคล้องกับชุมชน อมรวิวัฒน์ (อ้างในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช : 2544) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนไว้ ดังนี้ อุปสรรคสามารถแก้ไขได้ หากมีการสำรวจรวบรวมข้อมูล มีการวางแผนและการจัดการประสานงานที่ดี การนำผู้เรียนออกศึกษาในชุมชนและธรรมชาติ ผู้บริหารและครูแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และต้องให้ความสำคัญ โดยการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจให้ชุมชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย การบริหารทรัพยากรต้องมุ่งประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอันดับต้น และสถานศึกษาควรส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

3.1.1 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก ส่วนด้านการระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา และวิทยาการอื่น ๆ จากท้องถิ่นแม้จะมี
การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่มีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นสถานศึกษา
ควรศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการระดมทรัพยากรด้านนี้โดยเฉพาะเพื่อนำมาปรับปรุงการระดม
ทรัพยากรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.2 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายการย่อยพบว่า
การจัดเก็บข้อมูลชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่นไว้ในสื่อรูปแบบต่างๆ อย่างมีระบบและสะดวกต่อการ
ค้นหา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นจึงจำเป็น
อย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องเร่งค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

3.1.3 การเปรียบเทียบการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าปัจจัยที่ตั้งของ
โรงเรียนส่งผลให้การปฏิบัติในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น แตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียน
ที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(ภูเขา) มีการปฏิบัติแตกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งในเขต อ.บ.ต.(พื้นที่ราบ) อย่างเห็นได้ชัด
ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนให้ชัดเจน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน
สิ่งที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ในการระดมทรัพยากร แล้วนำมาปรับปรุงรูปแบบกระบวนการระดม
ทรัพยากรของโรงเรียนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น ดังนั้นในการวิจัย
ครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อการระดมทรัพยากร
จากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้แนวทางที่ดีในการนำไป
ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาต่อไป รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรทำการวิจัยให้ครบ
ทั้ง 4 เขตพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย และประมวลผลการวิจัยเป็นภาพรวมของจังหวัดซึ่งจะทำให้
ได้ผลการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลลา แสงสีทอง และเทวีโพธิ์ผละ (2530) “ ความหมายและขอบเขตของการระดมทรัพยากรในชุมชน ” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการระดมทรัพยากรในชุมชนกับการศึกษานอกระบบ เล่มที่ 2 หน่วยที่ 9-12 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรมสามัญศึกษา (2543) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา (ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์การศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ละที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กองการวิจัยทางการศึกษา (2546 ก) รายงานการศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546 กรุงเทพฯ ฯ กรมวิชาการ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- (2546 ข) รายงานการติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2545 กรุงเทพฯ ฯ กรมวิชาการ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- (2546 ค) รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนเครือข่าย กรุงเทพฯ ฯ กรมวิชาการ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กฤษณา แสงสว่าง (2542) “ ความต้องการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จรินทร์ เทศวานิช (2536) “ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ” ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหาร ทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1 – 3 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จารุมาศ บุญอินทร์ (2546) “ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว ผู้รวบรวม (2543) *รวมพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น*
กรุงเทพมหานคร พัฒนาศึกษา
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) *รายงานการวิจัยประกอบการใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเมินทรัพยากรเพื่อการศึกษา* กรุงเทพมหานคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- ชำนาญ วัฒนะ (2529) “การศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ในการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์” *วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ทัศนีย์ เบญจศิลารักษ์ (2534) “การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2548) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS พิมพ์ครั้งที่ 4* กรุงเทพมหานคร วี. อินเตอร์ พรินท์
- บัณฑิต บริบูรณ์สุข (2525) “ทรัพยากรครอบครัวและชุมชน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน เล่มที่ 1* หน่วยที่ 7 นนทบุรี
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประพัฒน์ จำปาไทย (2530) “นักวิจัยลุย” ใน *วิจัยการศึกษา 10,6* (สิงหาคม – กันยายน) : 29-30
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ (2545) “กระบวนการในการบริหารทรัพยากรการศึกษา” พิมพ์ครั้งที่ 3
ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษา* หน่วยที่ 1 นนทบุรี
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปารวี เจริญยศ (2548) “กลยุทธ์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 2” *วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- พนิจดา วีระชาติ (2542) *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ภายิต บุญมงคล (2544) “การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

- รตจนา เถาว์พันธ์ (2549) “ ก้าวแรกและก้าวต่อไปของ สมศ. กระจกสะท้อนภาพการศึกษาไทย
ในปัจจุบัน ” วารสารวงการครู 3, 25 (มกราคม) 79 – 82
- ราชบัณฑิตยสถาน (2539) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- รุ่ง แก้วแดง (2546) โรงเรียนนิติบุคคล พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- ลัดดา สุขปรีดี (2523) เทคโนโลยีการเรียนการสอน กรุงเทพมหานคร พิมพ์เนศ
วิทยากร เชียงกูล (2542) รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2547/2548 รากเหง้าของปัญหา
และแนวทางแก้ไข กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการศึกษา
- วิลาลินี เทพวงศ์ (2547) “ การใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมรักษ์ ภูคำแสน (2540) “ การศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ (2550) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) “ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนา
หมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนทะเลศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด
จังหวัดนครสวรรค์ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุทธิวรรณ ดันตริจนาวงศ์ (2546) “ การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา ” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 11 นนทบุรี
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- (2546) “ การระดมและบริหารทรัพยากรการศึกษา ” ใน ประมวลสาระชุดวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 12
นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุนน อมรวีวัฒน์ (2544) “ กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ ” ใน
ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา หน้า 43 - 44 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (2548) “รายงานผลการประเมินสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548” กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 (อัคราณา)
(2548) รายงานผลการประเมินสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา
2548 เอกสารอัคราณา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงราย เขต 2
- (2548) “ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2548”
กลุ่มนโยบายและแผนลำดับที่ 1/2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย
เขต 2 (อัคราณา)
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) “การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูป
การศึกษา” กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) “1 ปี 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน นโยบาย
สู่การปฏิบัติ” กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร วัฒนาการพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) “การกระจายอำนาจทางการศึกษา: บทบาท
ของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน” กรุงเทพมหานคร พรักหวานกราฟฟิค
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546) “แนวคิดและหลักการการบริหารทรัพยากรทาง
การศึกษา” ใน เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาการบริหารสถาบันการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ท.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2548) ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- อรรณพ หอมขจร (2546) “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่” วิทยานิพนธ์
คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
- อุทัย บุญประเสริฐ (2542) “รายงานการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” กรุงเทพมหานคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

- Aguirre, Jeanne M. "Private Sector Business Assistance to Vocational Education Programs Achieved through Participation in the Vocational Instruction Practicum" [Online] *Distance Education* 54 (1994): 8 Abstracts available: DIALOG File: ERIC [Accessed July 10, 2002].
- King Sherry Parker (1984) "The School as a Community: The Importance of School Environment" PH.D, *Education at a Distance*, 45: 1593 – A. Abstracts available: Silver Platter File: ERIC [Accessed November 17, 2001].
- Nichols, M. "Community Resources for School Encyclopaedia" in *Journal of Education for Librarianship* 2 (February 1971): 341-347.
- Smith, Jane Elizabeth (1971) "The Role of Citizens Committees in the Planning and Development of the centennial Educational Park in Plymouth" *Education at a Distance*, 32: 2377 – A. Abstracts available: Silver Platter File: ERIC [Accessed November 17, 2001].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นายธีรวัฒน์ สงวนพงษ์

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกองการศึกษา สำนักงานเทศบาลนครเชียงราย
วุฒิการศึกษา ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา

2. นายสุรพล ช่างวัฒนา

ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
วุฒิการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

3. นางสุดา กล้าณรงค์

ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
วุฒิการศึกษา ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา

4. นางฉัฐภรณ์ ท้าวแพทย์

ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
วุฒิการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

5. นายทิวา สุริยะ

ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าแงะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
วุฒิการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ข

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
ข้อ 1	184.8000	744.9931	.4827	.9771
ข้อ 2	184.7667	737.7023	.6349	.9767
ข้อ 3	184.7667	741.9092	.6603	.9767
ข้อ 4	184.7000	735.0448	.6520	.9767
ข้อ 5	184.8667	733.7057	.7362	.9765
ข้อ 6	185.0333	738.1023	.6404	.9767
ข้อ 7	185.6000	720.3172	.7840	.9763
ข้อ 8	185.5667	723.6333	.7915	.9763
ข้อ 9	185.2667	716.2713	.8229	.9762
ข้อ 10	185.4667	724.1885	.8392	.9761
ข้อ 11	184.9333	734.9609	.7321	.9765
ข้อ 12	184.8333	737.7989	.6903	.9766
ข้อ 13	184.7000	735.3897	.8303	.9763
ข้อ 14	184.4667	734.2575	.6914	.9766
ข้อ 15	184.8000	724.7172	.6974	.9766
ข้อ 16	184.4667	729.0161	.8592	.9761
ข้อ 17	184.7333	730.5471	.7769	.9763
ข้อ 18	184.7667	736.8057	.6973	.9766
ข้อ 19	185.2333	739.9782	.5388	.9770
ข้อ 20	184.6667	736.1609	.6408	.9767
ข้อ 21	184.9333	735.7885	.7116	.9765
ข้อ 22	185.1667	726.0747	.7375	.9764
ข้อ 23	185.1667	726.0747	.8010	.9763

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
ข้อ 24	185.0667	723.4437	.8194	.9762
ข้อ 25	185.1333	736.8092	.7134	.9765
ข้อ 26	184.8667	749.2230	.3916	.9773
ข้อ 27	184.5333	742.6023	.5983	.9768
ข้อ 28	184.9333	747.5126	.3770	.9774
ข้อ 29	184.8000	744.7172	.5645	.9769
ข้อ 30	184.8333	743.3161	.4857	.9771
ข้อ 31	184.5667	729.3575	.7065	.9765
ข้อ 32	184.6667	730.4368	.7009	.9765
ข้อ 33	184.4667	734.3954	.5742	.9770
ข้อ 34	184.3000	742.1483	.6497	.9767
ข้อ 35	184.6333	730.3782	.6340	.9768
ข้อ 36	184.5000	744.5345	.5298	.9769
ข้อ 37	184.9000	731.4724	.8284	.9762
ข้อ 38	185.2000	740.1655	.6331	.9767
ข้อ 39	185.3333	737.1264	.6960	.9766
ข้อ 40	184.6333	738.2402	.6883	.9766
ข้อ 41	184.9000	741.4724	.6187	.9767
ข้อ 42	184.7333	745.3747	.6387	.9767
ข้อ 43	184.2333	747.6333	.5238	.9770
ข้อ 44	185.0000	735.5872	.7516	.9764
ข้อ 45	184.8667	733.3609	.7618	.9763
ข้อ 46	184.9000	738.1621	.6217	.9767

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
ข้อ 47	184.6333	743.6885	.6428	.9767
ข้อ 48	184.3667	744.7230	.6003	.9768
ข้อ 49	184.2000	738.8552	.6253	.9767
ข้อ 50	184.5000	724.4655	.8478	.9761

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Item = 50

Alpha = .9771

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สอบถามตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
เชียงราย เขต 2 โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน
รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือครูทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน 2) ประธาน
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอน จำนวน 57 ข้อ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ
 - ตอนที่ 2 การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 50 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ข้อ
3. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมจึงไม่มีผลกระทบต่อการทำงาน
หรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด
4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน ทุกข้อ ตามความเป็นจริงเพื่อช่วยให้การวิจัยมีความถูกต้อง
เชื่อถือได้และมีคุณค่าทางวิชาการในการบริหารการศึกษา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี

เฉลิมศรี หิมพานต์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. ขนาดของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติหน้าที่

- โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คน)
 โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121 – 600 คน)
 โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป)

2. ที่ตั้งของโรงเรียน

- ในเขตเทศบาล
 ในเขต อ.บ.ต. (พื้นที่ราบ)
 ในเขต อ.บ.ต. (ภูเขา)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านได้มีการปฏิบัติในสิ่งดังกล่าว
มาก - น้อย เพียงใด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความให้ตรงกับ
ระดับที่มีการปฏิบัติจริง

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ก. การศึกษาสภาพแวดล้อมของสถาน ศึกษาและชุมชน มีการศึกษาสภาพพื้นฐานของสถานศึกษา และชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป ศักยภาพ ความต้องการ แนวโน้มการ พัฒนาท้องถิ่น และแนวทางการจัด การศึกษาเป็นต้น						
2.	มีการศึกษาสภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลงานและรูปแบบ การเรียนรู้ของนักเรียน						
3.	มีการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน การวัดและการประเมินผล การเรียน การวิจัยในชั้นเรียน						
4.	มีการศึกษาสภาพการบริหารจัดการ ในด้านสภาพและบรรยากาศการเรียนรู้อุ ทยานและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัด การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	สำหรับ ผู้วิจัย
5.	มีการศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติงาน ในด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัด การเรียนการสอน คุณภาพการบริหาร จัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน						
6.	มีการจัดทำข้อมูล /ทะเบียนภูมิปัญญา ท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอด ความรู้ให้แก่นักเรียนได้ เช่น ปราชญ์ ชาวบ้าน พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน เป็นต้น						
7.	มีการจัดทำข้อมูล / ทะเบียนทรัพยากรที่ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น น้ำตก ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น						
8.	มีการจัดทำข้อมูล /ทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุและสถานที่ต่างๆ ที่สามารถ ให้นักเรียนไปศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้ เช่น วนอุทยาน โบราณสถาน ศาสนสถาน โรงงานอุตสาหกรรม เป็น ต้น						
9.	มีการจัดทำข้อมูล /ทะเบียนทรัพยากรทาง สังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม คนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ และค่านิยมของท้องถิ่น						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
10.	มีการจัดเก็บข้อมูลชุมชนและทรัพยากร ท้องถิ่น ไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ อย่างมี ระบบและสะดวกต่อการค้นหา เพื่อ นำมาใช้ประโยชน์						
11.	ข. การสร้างความตระหนักและ แรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากร จากชุมชน มีการระดมความคิดเห็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อ โรงเรียนให้ชัดเจนและจัดอบรมให้ ความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ที่มีต่อ โรงเรียนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย						
12.	มีการกำหนดบทบาทของโรงเรียนให้ เป็นโรงเรียนของชุมชน จัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเพราะ เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ชุมชนจะต้อง รับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าหรือ ความล้มเหลวของโรงเรียน						
13.	มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการ จัดการศึกษาของสถานศึกษา						
14.	มีการชี้แจงถึงความจำเป็นและข้อจำกัด ต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชนและ ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญและให้ความช่วยเหลือ ในด้านทรัพยากรการศึกษา แก่โรงเรียน						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
15.	มีการจัดทำโครงการระดมทรัพยากรจากชุมชน และท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจใน การระดมทรัพยากรการศึกษา						
16.	มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ ประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ						
17.	มีการจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นผู้มีส่วนได้เสีย ให้การ สนับสนุนทรัพยากรการศึกษาแก่โรงเรียน						
18.	มีการจัดกิจกรรม“ปลูกจิตสำนึกให้เกิดความ ตระหนักและเห็นความสำคัญในความเป็น เจ้าของโรงเรียนแก่ชุมชน” เพื่อสร้างการมีส่วน ร่วมของชุมชนต่อสถานศึกษา						
19.	มีการแนะนำเรื่องการลดหย่อนภาษี ให้แก่ผู้ บริจาคทรัพย์สินและงบประมาณสนับสนุน การจัดการศึกษาของโรงเรียน						
20.	มีการประกาศเกียรติคุณผู้ให้การสนับสนุน ทรัพยากรการศึกษาแก่โรงเรียน และเผยแพร่ ต่อสาธารณชน โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น หอ กระจายข่าว วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ เป็นต้น						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
21.	ค. การระดมเงินทุน ทรัพยากรบุคคล ภูมิ ปัญญา วิทยาการและอื่นๆ จากท้องถิ่น มีการร่วมวางแผนกับชุมชนในการสรรหา แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่ง วิทยาการที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น						
22.	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแสวงหาภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัด การศึกษา						
23.	มีการจัดทำข้อมูลและจำแนกแหล่งเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับหลักสูตร เช่น วัดเป็นแหล่ง เรียนรู้ด้านศาสนาและศิลปะ ป่าไม้เป็นแหล่ง เรียนรู้ด้านชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น						
24.	มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสาขาต่าง ๆ มา ใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งในรูปแบบของการ จัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม สนับสนุนอื่น ๆ						
25.	มีการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา กับสถานศึกษา บุคคล องค์กรและหน่วยงาน อื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนและท้องถิ่น						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
26.	มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ใน ท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น สถานีอนามัย สถานีตำรวจ สถานี ประกอบการ สำนักงานเทศบาล เป็นต้น						
27.	มีการระดมเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์จาก ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อนำมาส่งเสริม การพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน เช่น โครงการอาหารกลางวัน บริการน้ำดื่มใน โรงเรียน กิจกรรมการแข่งขันกีฬา การจัด กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น						
28.	มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุน การศึกษาของนักเรียนและสงเคราะห์ นักเรียนที่มีความขาดแคลนปัจจัยการเรียน และทุนทรัพย์ในการศึกษา						
29.	มีการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินทุน สื่อ อุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยี ฯลฯ จากชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน						
30.	มีการนำนักเรียนไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ในชุมชนโดยการสอบถาม บันทึก ข้อมูล และฝึกปฏิบัติจริงเพื่อได้รับ ประสบการณ์ตรง						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัด การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
31.	ง. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน กับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา มีการสรรหาและเลือกบุคคลเข้าเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้ตามที่กฎหมายกำหนด						
32.	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพปัญหาของชุมชนและท้องถิ่น						
33.	มีการจัดแข่งขันกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน						
34.	มีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการด้าน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของ โรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอน						
35.	มีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือและ สนับสนุนโรงเรียน เช่น สมาคมนักเรียนเก่า สมาคมครูและผู้ปกครอง สมาคมผู้บำเพ็ญ ประโยชน์ เป็นต้น						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
36.	มีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน โดยการพบปะกับ ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ฯลฯ และเข้าร่วมกิจกรรม หมู่บ้าน วัด กลุ่ม ปฏิบัติ เพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ						
37.	มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การเผยแพร่ข่าวสาร ของโรงเรียนทางวิทยุกระจายเสียง การทำแผ่น ปลิว โปสเตอร์ เป็นต้น						
38.	มีการจัดกิจกรรมให้โรงเรียนเป็นศูนย์ ประชาคมและศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมาร่วม ประชุมทำกิจกรรมต่าง ๆ และการฝึกวิชาชีพ สำหรับประชาชน						
39.	มีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ใหม่แก่ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และประเมินผล กิจกรรมชุมชน						
40.	มีการกำหนดกิจกรรมให้ผู้บริหารและครู ออกไปเยี่ยมเยียนบ้านนักเรียนเพื่อทราบข้อมูล และร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
41.	จ. การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา มีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและ ชุมชนในการใช้จ่ายงบประมาณและการใช้ ทรัพยากรด้านต่าง ๆ						
42.	มีการเปิด โอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้า มาร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลการใช้ งบประมาณและทรัพยากรของสถานศึกษา						
43.	มีการจัดทำหลักฐานควบคุมการใช้จ่ายเงิน งบประมาณและทรัพยากรของสถานศึกษาให้ เป็นระบบและง่ายต่อการตรวจสอบ						
44.	มีการร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นในการ ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าสอดคล้องกับ แผนงานและ โครงการของสถานศึกษาหรือไม่ เพียงใด						
45.	มีการระดมความคิดและความร่วมมือกับชุมชน และท้องถิ่นในการแสวงหาวิธีการบริหาร ทรัพยากรรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในสถานศึกษา						

ข้อ	การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
46.	มีการปรับปรุงแผนงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ของท้องถิ่นและชุมชน						
47.	มีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของหมวดรายจ่ายตามสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสม						
48.	มีการจัดทำระบบบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นระบบบัญชีที่ดี ตรวจสอบได้ สามารถสะท้อนถึงต้นทุนของการจัดการศึกษาและสะดวกต่อการใช้สอย						
49.	มีการจัดซื้อจัดจ้างเป็นระบบ ถูกระเบียบ โปร่งใส และมีหลักฐานชัดเจนสามารถตรวจสอบได้						
50.	มีการวางแผนการใช้ การดูแล ควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินการใช้ทรัพยากรการศึกษาให้ตรงกับคุณลักษณะ ประหยัด คุ่มค่า และมีประสิทธิภาพ						

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมและจัดทำข้อมูลแหล่งทรัพยากรของสถานศึกษาและชุมชน

ปัญหา.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

2. การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการร่วมมือระดมทรัพยากรจากชุมชน

ปัญหา.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

3. การระดมเงินทุน ทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการ และอื่น ๆ จากท้องถิ่น

ปัญหา.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการนำชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา

ปัญหา.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

5. การบริหารทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

ปัญหา.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม
ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเฉลิมศรี หิมพานต์
วัน เดือน ปีเกิด	25 สิงหาคม 2504
สถานที่เกิด	อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครุนครราชสีมา พ.ศ. 2527
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านแม่พุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่พุง